

Estetska vrijednost slikovnice

Krakić, Laura

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:536402>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Laura Krakić

ESTETSKA VRIJEDNOST SLIKOVNICE

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Laura Krakić

ESTETSKA VRIJEDNOST SLIKOVNICE

Diplomski rad

Mentor rada: doc. dr. sc. Marijana Županić Benić

Zagreb, srpanj 2023.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	5
SUMMARY	6
1. UVOD	1
2. SLIKOVNICA	2
2.1. Važnost čitanja slikovnice u životu djeteta	3
2.2. Funkcija slikovnice.....	4
2.3. Osobitosti kvalitetne slikovnice.....	6
2.4. Uloga slikovnice	7
2.5. Odnos slike i teksta.....	9
3.1. PODJELA SLIKOVNICA	12
3.1.1. Slikovnice prema obliku	12
3.1.2. Slikovnice prema strukturi izlaganja	13
3.1.3. Slikovnice prema sadržaju.....	14
3.1.4. Slikovnice prema likovnoj tehnici	14
3.1.5. Slikovnice prema sudjelovanju recipijenata	16
4. RAZLIKA IZMEĐU ILUSTRIRANE KNJIGE I SLIKOVNICE	17
5. VAŽNOST ILUSTRACIJE	19
6. POVIJEST SLIKOVNICE	25
6.1. Razvoj slikovnice u svijetu.....	25
6.2. Razvoj slikovnice u Hrvatskoj.....	27
7. ISTAKNUTI HRVATSKI ILUSTRATORI	30
7.1. Andrija Maurović	30
7.2. Ivan Vitez	31
7.3. Svjetlan Junaković.....	32
7.4. Tomislav Torjanac	33
9. PRAKTIČNI DIO – IZRADA AUTORSKE SLIKOVNICE ASPEN NA PLANETU KAI	34
9.1. Cilj rada	35
9.2. Izrada Storyboarda.....	35
9.3. Tekst slikovnice	37
9.4. Postupak izrade slikovnice	39
10. ZAKLJUČAK	55
11. LITERATURA.....	57

12. POPIS SLIKA	60
IZJAVA.....	62

SAŽETAK

Slikovnica je prva knjiga s kojom dijete dolazi u dodir i vrlo je važna za njegov daljnji razvoj. U slikovnicama dijete upoznaje stvarni svijet. Ona omogućuje djetetu razvijanje mašte, buđenje emocija i stvaranje vlastitih ideja koje su podloga za izgradnju djetetovog karaktera. Također potiče estetsko-umjetnički aspekt njegova razvoja. Za kvalitetnu i dobro osmišljenu slikovnicu važni su dobra ilustracija i tekst. Dobra ilustracija i tekst mogu privući i zadržati pozornost djeteta da nastavi čitati i razmišljati o pročitanom. Cijela slikovnica mora djelovati kao skladna cjelina i dijete ju mora razumjeti kao djelo u kojem su likovna i tekstualna komponenta jednako vrijedne. U teorijskom dijelu ovog diplomskoga rada objašnjeno je što je slikovnica, uloga slikovnice, funkcija slikovnice i važnost čitanja slikovnice. Zatim, objašnjena je i podjela slikovnica, razlika između ilustrirane knjige i slikovnice, važnosti ilustracije i odnos teksta i slike unutar nje. Govori se i o povijesti slikovnice u Hrvatskoj i svijetu te o istaknutim hrvatskim ilustratorima.

Drugi je dio diplomskog rada praktični dio koji uključuje cilj rada, postupak izrade slikovnice, izrada storyboarda te konačnu verziju vlastite slikovnice koja se zove *Aspen na planetu Kai*. Prije izrade storyboarda, osmislila sam naslov za koji sam htjela da bude neobičan i zanimljiv djetetu. Slikovnica je poučna karaktera i njome čitatelji osvještavaju važnost pranja zubiju, ali na zabavan način uz dodatak nadrealnih stvari koje će zainteresirati dijete. Namijenjena je djeci od 5 do 7 godina. Time je tekst zahtjevniji za čitanje. Djeca te dobi imaju širu spoznaju o svijetu pa neke ilustracije omogućuju dublja promišljanja i uključivanje djetetove mašte. Likovna tehnika koja je primijenjena za oblikovanje slikovnice akvarelne su bojice. Ilustracije su kasnije obrađene u programu Bojanje 3D, kao i tekst. Tekst je pisan umjetnički uz rimu kako bi ga djeca lakše pamtila.

ključne riječi: *slikovnica, dijete, kvalitetna slikovnica, ilustracija, izrada slikovnice*

SUMMARY

A picture book is the first book a child comes into contact with and it is very important for their further development. The child gets to know the real world through picture books. They enable the development of the child's imagination, awaken emotions and the creation of their own ideas, which form the basis for building the child's character. It also encourages the aesthetic-artistic aspect of their development. Illustrations and text of high quality are both of importance for a well-deigned picture book. Good illustrations and text can attract and retain the child's attention to continue reading and thinking about what they read. The entire picture book must act as a harmonious whole and the child must understand it as a work in which the visual and textual components are of equal value. The theoretical part of this thesis addresses what a picture book is, the role of a picture book, the function of the picture book and the importance of reading a picture book. It further addresses, the categorization of picture books, the differences between illustrated books and picture books, the importance of illustrations and the relationship between the text and the illustrations in a picture book. Additionally, the history of the picture book in Croatia and the world is addressed as well as looking into prominent Croatian illustrators.

The second part of the thesis is the practical part that includes the goal of the work, the process of creation of a picture book, the creation of a storyboard, and the final version my own picture book entitled *Aspen on the planet Kai*. Before the creation of the storyboard, I came up with a title which I wanted to be unusual and interesting to a child. The picture book is of an instructive nature and reinforces the reader's awareness of the importance of brushing teeth, but in a fun way with the addition of surreal elements that will spark the child's interest. It is intended for children aged 5 to 7 years of age. This makes the text more demanding to read. Children of that age have a broader understanding of the world, so some illustrations enable deeper reflections and the inclusion of the child's imagination. The art technique used to design the picture book is watercolor pencils. Both the illustrations and the text were subsequently processed in the program Bojanje 3D. The text is written artistically using rhyme so that children can remember it more easily.

Keywords: *picture book, child, quality picture book, illustration, making a picture book*

1. UVOD

U ovom diplomskom radu ću se baviti estetskom vrijednosti slikovnice. U teorijskom dijelu ovog diplomskog rada objašnjavam pojmove vezane uz slikovnicu, njezin razvoj, funkciju, ulogu i njezinu važnost. U praktičnom sam dijelu prikazala autorsku slikovnicu *Aspen na planetu Kai* namijenjenu djeci od 5 do 7 godina. Odlučila sam se za ovu temu jer smatram da je slikovnica vrlo važna za daljnji razvoj djece. Da bi je djeca ponovno primila u ruke i pokazala zanimanje za nju, mora biti dobro osmišljena i kvalitetna. Odmalena sam vezana uz slikovnice i ostale su mi u pozitivnu sjećanju. Uvijek sam ih rado čitala i zajedno s roditeljima razgovorala o njima pa i danas znam uzeti slikovnicu u ruke, onu za djecu i onu za odrasle.

Slikovnica je prva knjiga s kojom se dijete upoznaje. To je prvi medij koji ima ulogu u njegovu razvoju i odgoju. Djeca se u slikovnicama upoznaju s ilustracijama, a nakon toga i s pisanim riječima. Dakle, to je djetetov prvi udžbenik u kojem ne bi trebalo biti previše nepotrebnih detalja koji će dijete odvući na nešto što je manje bitno. Ilustracije trebaju biti privlačne djeci, ponajprije bojama i likovnim elementima, a one će fluentno pratiti tekst i prožimati se međusobno (Hlevnjak, 2000). „To je čudesni prijelaz iz situacijskoga konteksta u kojemu se dijete nalazi od jutra do mraka – u carstvu simbola koje „izriču“ crteži i slova u svom tajanstvenom suodnosu“ (Zalar i sur., 2009, str. 5). U svakoj bi se dječjoj sobi trebala naći najmanje jedna slikovnica (Čičko, 2000).

Slikovnica mora biti primjerena djetetu i njegovoj dobi. Kvalitetna će slikovnica pozitivno utjecati na djetetov osjećaj promatranja. Zato treba pripaziti na estetski izgled i sadržaj slikovnice (Kos-Paliska, 1997). Djeca uče prva slova u slikovnici, to jest u njihovoj prvoj knjizi s kojom dolaze u dodir. Slikovnicu čine serija slika koju djeca u najranijoj dobi procesuiraju uz pomoć odraslih (Petrovič-Sočo, 1997). Čitajući slikovnicu djeci se stimulira mašta i potiče ih se na razmišljanje. Važno je i tko će biti likovi jer se djeca najčešće identificiraju kroz njih i uče iz njihovih pogrešaka ili ih se uči koja dobra djela mogu naučiti primjenjivati u stvarnom životu. Tako djecu inspiriramo i vezujemo da se ponovno vraćaju slikovnicama i njihovu čitanju i promatranju (Kos-Paliska, 1997).

2. SLIKOVNICA

Slikovnica kao prva dječja knjiga ima svoju misaonu vrijednost u životu svakog čitatelja. Osnovni je žanr koji uvodi dijete u svijet pisane riječi i vizualne umjetnosti. To je vrlo važno tijekom odrastanja i razumijevanja knjige i čitanja (Zalar i sur., 2014). Slikovnica je umjetnički izraz pisca i ilustratora (Javor, 2000). To je knjiga s više slika nego riječi, što se može zaključiti iz same riječi (Helmly, 2010). Potkraj devetnaestog stoljeća pa sve do danas, kada se u Hrvatskoj pojavljuju slikovnice za djecu, nadahnjuju niz umjetnika. Ilustracije oblikuju slikari, kipari, grafičari, crtači stripa i autori crtanog filma (Zalar i sur., 2014). „Prema suvremenoj teoretičarki slikovnice Smiljani Narančić-Kovač, slikovnica ne posreduje umjetnost na isti način kako je posreduju ilustrirane knjige, romani ili zbirke poezije, jer je njezin cjelokupni dizajn u igri posredovanja značenja“ (Zalar i sur., 2014, str. 29). Sve se to odnosi na korice, tipografiju, raspored riječi na stranici, biografije autora i još mnogo toga što slikovnicu oblikuje trodimenzionalnom knjigom. Čitanje romana ili zbirke različit je proces od čitanja slikovnice. Čitatelj postaje sudionik u stvaranju oblikovnih slojeva slikovnice zato što čitanje postaje multimedijalan proces. Dakle, čitanje nije strogo linearno kao što zna biti u drugim žanrovima (Zalar i sur., 2014). Slikovnica je *par excellence* knjiga koju dijete prvo dobije u ruke (Majdenić, 2019; prema Crnković i Težak, 2002). Prilikom čitanja slikovnice uvode se pravila ponašanja kao što su pravilno držanje knjige, čitanje u pravom smjeru te pažljivo promatranje slika (Kümmerling-Meibauer i Meibauer, 2019). Slikovnica se treba više puta pročitati kako bi onaj tko je čita osvijestio njezino značenje na individualan način. Kada čitatelj ponovno čita istu slikovnicu, može sam odabrati kako će ju pročitati i hoće li ići istim slijedom kao i njezinim prethodnim čitanjem (Zalar i sur., 2014). Sadržaj je slikovnice takav da svaki njezin aspekt može imati svoje shvaćanje. Čitatelj se može vratiti na nešto što je već pročitao i promisliti o tome. Isto tako njegova pozornost se može preusmjeravati sa jednog elementa na drugi element u slikovnici (Zalar i sur., 2014). Katkad, nakon ponovna čitanja slikovnice, čitatelj može oblikovati potpuno nova značenja i stvoriti nove ideje. Čitateljska je pozornost vrlo složenija i zahtjevnija od linearnih čitanja drugih književnih djela. Stoga, slikovnica nije samo vizualna, već može pružiti i taktilna, olfaktivna i auditivna iskustva (Zalar i sur., 2014). Ima veće mogućnosti za razvoj od knjiga u kojima je ilustracija podređena u odnosu na tekst. Balić-Šimrak (2014) navodi kako je slikovnica u današnje doba medij u kojem likovna umjetnost živi svojim autentičnim životom. Dakle, nije opterećena zahtjevima suvremenih perspektiva. „Slikovnica postaje tako mjestom malog likovnog

festivala koji podjednako oduševljava djecu, odrasle, laike i profesionalne umjetnike (dakako, ukoliko je riječ o kvalitetnoj slikovnici)“ (Zalar i sur., 2014, str. 70). One su jedinstvena umjetnička djela u kojima je priča ispričana riječju i slikom. Isprepletanjem ilustracija i teksta u djece stvara obogaćen i raznolik osjetilni svijet koji ih može ispuniti značenjima (Zalar i sur., 2014; prema Bulmer, 2000). Ona omogućuje čitatelju da i sam bude sudionik radnje. Dijete pri slušanju ili čitanju priče i promatranju slika ima potrebu prelaziti prstima preko ilustracija i opipavati ih. U tome sudjeluju brojna njegova osjetila kao što su vid, opip i sluh. Dakle, slikovnica je medij iskustvenog učenja (Zalar i sur., 2014). Slike u slikovnicama donose različitim čitateljima raznolike doživljaje te ih i tako interpretiraju. Ilustracije u njima gledaju se i trebaju zainteresirati i pokrenuti maštu. Vizualno je predstavljanje, uza slušno, vrlo važno i time se proširuje priča (Kos-Paliska, 1997). Zalar i suradnici (2014) ističu kako se tako se razvija jedna od najprivlačnijih osobina čovjeka, a to je emocionalna inteligencija. Težnja suvremenih slikovnica jest da se na ilustraciju gleda kao na samostalan sloj u međuodnosu s tekstem (Zalar i sur., 2014; prema Narančić Kovač, 2011). Likovni sadržaj slikovnice treba privući dijete i zainteresirati ga, a posebice treba paziti na odabir boja u njoj. Djeci je urođen osjećaj za boju i najprije će posegnuti za dinamičnim bojama (Kos-Paliska, 1997). Slikovnica je sredstvo razvijanja smisla za vizualno i razvijanja sposobnosti čitanja vizualnih poruka (Zalar i sur., 2014; prema Doonan J., 1993). Ona pridonosi senzibiliziranju djeteta za likovnu umjetnost. Pri stvaranju slikovnica važno je znati ono što imaš za reći. Na drugoj je stubi tekst, ilustracija i dizajn koji će pridonijeti kvaliteti djela (Zalar i sur., 2014; prema Shulevitz U., 1997). Stoga, dva ključna čimbenika za uspješnost slikovnice jesu snažan koncept i poruka. Tekst, ilustracija i dizajn slikovnice trebale bi slijediti ista načela komponiranja. (Zalar i sur., 2014). Tako u djece budimo pozitivne osjećaje i razvijamo likovno-estetski ukus (Kos-Paliska, 1997). Temelj je dobro osmišljene slikovnice izrada nacrtu to jest *storyboarda*. Storyboard (izrada nacrtu) predstavlja niz slika s pomoću kojih se oblikuje priča. Tekst odnosno riječi, slova i rečenice mogu postati ilustracija. One su same po sebi znak (Zalar i sur., 2014).

2.1. Važnost čitanja slikovnice u životu djeteta

Slikovnice su prikladne za rad sa svim dobima djece. One su prva knjiga s kojom djeca dolaze u dodir. Diklić i suradnici (1996) ističu kako posebno značenje djetetu ima sve ono s čime se

prvi put susreće. One su djetetov prvi susret s likovnom umjetnošću i književnošću pa time i treba pripaziti na njihovu kvalitetu i primjerenost. Slikovnice su dječji prvi rječnik vizualnog vokabulara. One su prvi pripovjedalački medij gdje slika ima primarnu ulogu u odnosu prema narativnom segmentu (Zalar i sur., 2014). Slikovnica je vrlo važna u životu djeteta jer će potaknuti njegov razvoj, maštu, kreativnost, ali i pratiti njegov interes (Martinović i Stričević, 2011). Hranjec (2009) navodi kako slika u slikovnici mora biti takva da potakne dijete na razmišljanje, razvijanje njegove mašte i da stvori komunikaciju sa samom slikom. Dakle, treba izbjegavati doslovne slike koje djeci ne pružaju njihovo djelovanje. Razni su modeli slikovnica, od obične zabavne priče do povijesnih događaja. Također mogu pomoći djeci da riješe probleme s kojima se susreću u stvarnim životnim situacijama putem likova koji se pojavljuju u slikovnicama. Personifikacija unutar slikovnice vrlo je bitna jer njome ilustrator kreira ideje prema kojima projektira cijelu priču (Zalar i sur., 2014). Omogućuje bliskost djece s pojavama, životinjama, biljkama, stvarima i upoznavanje s prirodom. Slikovnica se sastoji od niza slika kroz koje se razvija priča ili tema (Kokić, 2015). Tijekom cijele slikovnice likovi moraju ostati prepoznatljivi. Likovne tehnike, likovnost površine i likovni rukopisi trebaju biti ujednačeni i razumljivo povezani. Kvaliteta slikovnice mora biti na najvišoj razini i njezina je izrada vrlo kompleksna i zahtijeva veliku odgovornost (Zalar i sur., 2014). Kao što je već spomenuto, slikovnica je prva djetetova knjiga. „Ne govori se uzalud o prvim dječjim koracima, prvim izgovorenim riječima, prvom izletu, prvom gledanom filmu, prvom pogledu i prvoj ljubavi“ (Diklić i sur., 1996, str. 343). Sve što je prvo dulje se pamti te ostavlja snažan trag na ljude. Jednako tako utječe na građenje karaktera. Stoga, bitno je kakvu ćemo prvu knjigu dati djeci u ruke. Može postati i roba koja podliježe tržišnim zakonima. Šund i kič počinju prevladavati i biti dominantni ako ukus roditelja nije dovoljno razvijen pri odabiranju knjige djetetu (Diklić i sur., 1996).

2.2. Funkcija slikovnice

U današnje vrijeme roditelji imaju sve više poslova i manje vremena za djecu. Djeca sve manje provode vremena vani i u druženjima te se priklanjaju televiziji i ostaloj tehnologiji. Za djecu koja su mala, slikovnice su jedini izvor spoznaje o svijetu (Diklić i sur., 1996). One imaju odgojno-obrazovnu ulogu i mogu vrlo utjecati na djecu. Kvalitetna i dobro osmišljena slikovnica omogućuje učenicima da obogate rječnik, uključe maštu, razvijaju i produbljuju

emocije, razvijaju smisao za estetiku, upoznaje ih sa svijetom i još mnogo toga (Diklić i sur., 1996). Dakle, ona je bogato ilustrirana knjiga za djecu. Cilj je postizanje likovnog i narativnog jedinstva (Javor, 2000). Iako je najčešće pisana za djecu, odrasle može također potaknuti na razmišljanje i udubljanje u temu. Slikovnica je zbir malih slika to jest ilustracija. Ilustratora, u nastanku ilustracija, potiče priča, doživljaj ili slika koji nadolazi iz umjetnosti riječi (Hlevnjak, 2000). Važno je istaknuti da slikovnice trebaju biti pojednostavljene, bez kiča koji bi mogao usmjeriti dijete na ono što nije toliko bitno u trenutku. Važnost slikovnice kao djetetova prvog udžbenika taktilna je i prostorna uloga koju može zadovoljiti. Zornim prikazivanjem djeca će lakše razumjeti i učiti putem slikovnica, ali će se i probuditi veselje u njima. Jedna od najboljih metoda je učenje kroz igru, a to je upravo učenje slikovnicama (Hlevnjak, 2000). Ona je ta koja kod čitatelja treba izazvati oduševljenje ilustracijama i tekstem (Javor, 2000). „Ilustracija je svojevrsna zavodnica: obuhvatljiva s mnogih strana, navodi čitatelja-gledatelja da vidi više i dalje od skromnih slika koje su probudile riječi u njegovu skučenom svijetu doslovnosti“ (Hlevnjak, 2000, str. 8). Za potpuno oblikovanje, uz sliku, ključna je napisana riječ. Ilustracija prati tekst i oni su u međudodnosu. Ako je tekst oštar, on će i tražiti oštiju sliku (Hlevnjak, 2000).

Djeca vole slikovnice upravo zato što uza sliku čitaju lakše i brže. Prije nego što dijete postane čitatelj, neprestano je u dodiru sa slikovnicom, njezinim pregledavanjem, opipavanjem i slušanjem i to stvara podražaj kojim kada dijete ugleda sliku iz njega proizlazi tekst. Nakon što dijete nauči čitati, doživljaj mu, osim slike, pruža i tekst (Čačko, 2000). Međutim, dijete ne mora uvijek slijepo pratiti slike koje su prikazane u slikovnici nego može stvoriti i vlastite vizualne predodžbe (Čačko, 2000). Ilustracije mogu privući dijete da čita knjigu, ali treba pripaziti da ga u tom privlačenju ne odvuče od čitanja.

Slikovnica ima za djecu nekoliko funkcija, a to su: informacijsko-odgojna funkcija, spoznajna funkcija, iskustvena funkcije, estetska funkcija i zabavna funkcija.

1. Informacijsko-odgojna funkcija – Dijete će postupno shvatiti da je knjiga izvor znanja iz koje treba izvlačiti sve što smatramo bitnim i korisnim za funkcioniranje u svakodnevnu životu. Upotrebljavajući ovu funkciju, dijete dobiva odgovore na pitanja koja si je samo postavilo i odgovor na probleme koje nije ni zamjećivalo niti ih bilo svjesno. Što je slikovnica prisutnija u životu djeteta, ono će imati veće mogućnosti analize, sinteze, usporedbe i apstrakcije (Čačko, 2000).

2. Spoznajna funkcija – Dijete može provjeriti svoje znanje o svijetu i životu uz pomoć slikovnice. Ono stvara osjećaj sigurnosti kako su njegove spoznaje valjane i stajališta primjerena. Tako djeca spoznaju i sama sebe i opisuju situacije u svojoj okolini kao što su obitelj, vrtić i slično (Šišnović, 2011, prema Čačko, 2000 i Centner, 2007).
3. Iskustvena funkcija – Današnja djeca nisu upoznata s tim kako su prijašnje generacije živjele pa će se o tome upoznati putem knjige ili digitalnih uređaja. Stoga, slikovnica je ta koja može započeti razgovor roditelja i djeteta i njihovo razmjenjivanje iskustva (Čačko, 2000).
4. Estetska funkcija – Jedna je od važnijih zadataka slikovnice estetika. Dijete će uvijek posegnuti za knjigom koja je likovno na visokom stupnju i koja je lijepa za oko. Djelovat će na djetetov osjećaj lijepoga i pobuditi emocije i toplinu prema svijetu. Dakle, slikovnica utječe na djetetov ukus (Čačko, 2000).
5. Zabavna funkcija – Slikovnica mora imati i zabavnu ulogu. Djeci ne smije biti dosadna i ne smije ostavljati dojam odbojnoga. Dijete igrom kroza slikovnicu usvaja znanje, a da i toga nije svjesno. Djeca kroz igru sa slikovnicom uče i razvijaju potrebu za knjigom (Šišnović, 2011).

2.3. Osobitosti kvalitetne slikovnice

Za kvalitetnu slikovnicu potrebno je uložiti mnogo rada i truda. Stoga, ako je ona napravljena dobro i kvalitetno, može joj se pristupiti problemski. Slikovnica mora ostvariti likovnu i pedagošku vrijednost kako bi pozitivno utjecala na dijete od najranije dobi (Šišnović, 2011). Za dobru i kvalitetnu slikovnicu potrebna je skupina ljudi koja će uložiti određen trud (Zalar i sur., 2008). Požljivo je da slikovnica prati dječje interese i da tekst bude prilagođen tako da ga dijete može shvatiti u skladu sa svojom dobi. Također treba poznavati perceptivne i receptivne mogućnosti djeteta. Format i materijal slikovnice treba biti takav da očuva tjelesnu sigurnost djeteta, bez oštrih rubova (Šišnović, 2011). Rječnik ne smije previše odudarati od djetetova rječnika. Rečenice moraju biti jednostavne, precizne i sastavljene, većinski, ne više od pet riječi (Martinović i Stričević, 2011). Može biti i više riječi ako je posrijedi dijete starije

dobi. Ako su u slikovnici prisutne složene rečenice, moraju biti nezavisnosložene i mora se potpuno izbaciti uporaba inverzije. Slika i tekst moraju biti u sinergiji. Dakle, slikovnice stimuliraju djetetov jezični razvoj pa sukladno tome treba pripaziti na obilježja teksta (Martinović i Stričević, 2011; prema Furlan, 1963). Razvoj djeteta utječe na to kako će se osmisлити kvalitetna slikovnica poštujući individualne razlike među djecom i njihovu jezičnu razinu. Zato bi na svakoj slikovnici trebalo pisati kojoj je dobi namijenjena jer nije svaka slikovnica prilagođena i ne odgovara svakom djetetu (Martinović i Stričević, 2011). Bogatstvo slikovnice može se vidjeti i na njezinim koricama (Kümmerling-Meibauer i Meibauer, 2019). U slikovnicama dijete dobiva informacije o bojama, veličinama i umjetnosti. S prvim riječima koje upoznaje u knjizi obogaćuje svoj dječji rječnik (Šišnović, 2011). Dakle, da bi osmišljena slikovnica bila kvalitetna i dobra, tema, izgled i funkcija moraju biti u skladu s razvojem djeteta i mogućnostima njegova napretka. Nakladnici trebaju prije svega znati komu je namjenjuju, dobro poznavati onoga komu je namjenjuju te svrhu i funkciju slikovnice (Martinović i Stričević, 2011). Kako slikovnica pripada djetinjstvu i ulazi u djetetov život odmalena, svi njezini stvaratelji moraju pretočiti sve najbolje od svojih stvaralaštva i ideja. Stoga, za slikovnicu se može reći da je kvalitetna ako su u njoj sužvljen odgojni i obrazovni sadržaj (Šišnović, 2011). Ilustrator i autor trebaju biti upoznati s razvojem djeteta kako bi mu se mogli prilagoditi. Također trebaju znati sve o slikovnici i njezinim normama kako bi bila uspješno osmišljena. Suradnja sa stručnim suradnicima iz područja književnosti i jezika prijeko je potrebna kako bi se izbjegla odstupanja i pogreške (Martinović i Stričević, 2011).

2.4. Uloga slikovnice

Slikovnica je važna knjiga u djetetovu životu i za njegov kognitivni razvoj. Putem slika dijete uočava likove, boje, oblike i ostale likovne sastavnice kojima spoznaje svijet i život oko sebe (Majhut i Batinić, 2017). Ono u početku ne zna čitati pa posredstvom roditelja ostvaruje prva čitateljska iskustva i ulazi u svijet pisane kulture. U slikovnicama su razne teme koje su usko povezane s djetetovim životom i njegovom svakidašnjicom. Kada se na prvu spomene pojam knjiga za djecu, odmah se za nju vežu veseli događaji i sretni završetci. Međutim, slikovnice trebaju obuhvatiti život u svojoj punini (Zalar i sur., 2008). „Tako se u knjižno razvijenom svijetu sve više razvija tzv. problemska slikovnica u kojoj nema tabu tema, a dijete je središnji

lik u shvaćanju odgoja gdje je najveći autoritet slobodan i nesputan razvoj malenih“ (Zalar i sur., 2008, str. 5). Kad ne bi bilo djeteta ne bi bilo ni slikovnica. Najčešće su teme u slikovnicama one za koje djeca pokazuju najviše interesa, a to su životinje i lutke. Uz to u dječjem životu važna je igra pa je i to tema koja se vrlo često može pojaviti u slikovnicama (Hranjec, 2009).

Milan Crnković šezdesetih je godina prošlog stoljeća počeo proučavati dječju književnost. Do 1955. godine dječja je književnost podijeljena u dva dijela. U počecima su se usmjerili isključivo na dječju književnost i njezina obilježja, a u to su uvrštene slikovnice, dječja poezija, priče i basne. (Crnković i Težak, 2002). Slikovnica pruža djetetu sigurnost i postaje ritual. Djeca odabiru slikovnicu u svoje slobodno vrijeme te kroz nju iznose svoje osjećaje, oduševljenje, razmišljanja i ideje. Ona postaje priča koju djeca rado žele poslušati i istražiti (Kunc, 2011).

Dječje slikovnice imaju odgojnu ulogu.

Odgoj je put razotkrivanja jedinstvenosti, uvažavanja neponovljivosti i bodrenja djetetove osobitosti, uz nužnost čuvanja djeteta od prihvaćanja ograničenosti, istodobno usmjeravajući ga k proturječju kako bi zadržalo datost i moć rasta i razvoja do razine osobe kojom je obdareno po rođenju (Velički, 2013, str. 36).

Iako djeca ne znaju čitati slikovnice, one su temelj za razvoj čitalačke pismenosti kao i za uspjeh u školi (Kokić, 2015). Djeca razvijaju kreativnost putem slikovnica. Kreativnost odlikuju originalne ideje, ali i pristupanje problemu na potpuno nov, izmijenjen način (Velički, 2013). Slikovnica je likovno-literalno djelo koje djetetu prvo dolazi u ruke i doživljava ga svim osjetilima (Verdonik, 2015). Vrlo je važna jer razvija spoznajni svijet djeteta; pomaže mu u govoru te upoznavanju svijeta kojim je okruženo. Dijete s pomoću nje vježba sposobnost pamćenje i uči logičke odnose. Unutar slikovnice slike se lakše čitaju nego riječi te u čitatelja stvara niz pojmova (Zalar i sur., 2009). Prve slikovnice koje dijete primi u ruke teže razvijanju senzibilitnosti kojom bi djeca emotivnije doživjela svijet objektivne stvarnosti (Miljan, 2013). U najranijoj dobi djeca još ne posjećuju kulturne ustanove pa im je tako upravo slikovnica mala izložba. Iako su teme usko povezane s djetetovim interesima i svakidašnjicom kojom je okruženo, nekad su prikazane i pojave koje dijete ne može neposrednim putem vidjeti (Zalar i sur., 2009). Slikovnicu treba odabrati u skladu s djetetovim godinama jer tako u djeteta stvaramo pozitivne emocije i razvijamo estetski ukus. Dakle, kič treba izbjegavati. Dijete, iako ne zna čitati, posredovanjem roditelja slušati će i

upijati novostečeno znanje (Martinović i Stričević, 2011). Kvalitetne i dobre slikovnice, kao i svako drugo književno djelo, mogu se čitati po drugi put sa zanimanjem. Ni jednu knjigu, pa tako i slikovnicu, nije dovoljno pročitati samo jednom. U prvom se čitanju zapažaju vidljive sastavnice i razgovara o slikama i priči. U drugom se čitanju uočavaju međusobne sastavnice i moguć je neposredan doživljaj (primjerice, šetnja šumom) kako bi ono što je vidjelo u slikovnici osjetilo i u stvarnosti (Zalar i sur., 2009). Slike u slikovnicama s tekstem u sinergiji su i ističu ono najvažnije u knjizi. One su te koje stvaraju atmosferu priče. Primjerice, ako se govori o nečemu što je djetetu važnije, poželjno je prikazati ga uvećano u odnosu prema ostalom. Također se i s bojom može igrati. Neke se boje čine kao da se uvlače u tekst, da su neobičnije i mogu stvoriti napetost i obrnuto (Zalar i sur., 2009). Nekad riječi mogu biti nerazumljive djeci pa si slika i tekst međusobno pomažu i zato treba razgovarati prije, tijekom i poslije slikovnice. Slikovnica je djetetov prvi strukturirani materijal za čitanje (Martinović i Stričević, 2011). Odgojitelji bi i učitelji na barem dva roditeljska sastanka trebali potaknuti razgovor o slikovnicama, njihovoj vrijednosti i predložiti i izdvojiti kvalitetne i na tržištu dragocjene slikovnice. Roditelji bi trebali znati poruku slikovnica kako bi ih mogli prenijeti djeci (Zalar i sur., 2009). Slikovnica je složeno djelo prema kojem će dijete razviti poštovanje. Priče čine život vrijednima (Kearney, 2009).

2.5. Odnos slike i teksta

Slikovnica se sastoji od verbalnog i likovnog sloja koji su međusobno ovisni i dijete se već u prvoj godini života susreće sa slikovnicom. Kada se govori o važnosti slike i teksta nameću se razna mišljenja o njihovoj povezanosti i postavlja se pitanje jesu li međusobno nedjeljivi. Međutim, slikovnice bez riječi mogu se pronaći, a slikovnice bez slike ne postoje. Slikama se izražavaju glavne misli (Verdonik, 2015). Slikovnica je knjiga koja sadržava slike i tekst. Uloge teksta i slike ravnopravne su i svoju ekspresivnost izražavaju na najvišoj razini (Diklić i sur., 1996). Dakle, tekst i slika su u suglasju (Hranjec, 2009). Odnos je takav da ih se ne treba gledati kao viđenje jednog s pomoću drugog nego ih trebamo doživjeti na svoj način, a opet u jednoj cjelini (Narančić Kovač, 2016; prema Miroslav Vaupotić, 1972). Tekstualna i slikovna sastavnica u međudnosu su i sjedinjuju se u jednu cjelinu. Prema Stephensu, odnos slike i teksta gleda se kao na dvije različite informacije, ali ne i s različitom porukom. Stoga, čitatelj mora znati čitati i razumjeti sliku kao što čita teksta. (Narančić Kovač, 2016). Slika

mora biti umjetnička artikulacija bića, predmeta i pojava. Treba izbjegavati crteže i slike koji daju lažni privid kreativnog i umjetničkog. Dijete mora komunicirati sa slikom i ona ne bi trebala biti doslovna kako bi ga potaknula na promišljanje i razvijanje mašte (Hranjec, 2009). Tekst mora biti sadržajan, zaokružene kompozicije, naglašen preciznim stilom i čistim jezikom. Postoje slikovnice koje imaju iznimno malo teksta ili ga nemaju uopće, a tako i ima slikovnica u kojima prevladava riječ. Njih bi bilo bolje smatrati ilustriranim knjigama (Diklić i sur., 1996). Tekstovi u slikovnicama najčešće su stihovi, a s obzirom na to da su tekst i slika u suglasju, trebali bi biti na istoj umjetničkoj razini (Hranjec, 2009). Najbolja je verzija slikovnice ona u kojoj su obje sastavnice, slika i tekst, jednako zastupljene i međusobno se upotpunjuju. (Diklić i sur., 1996). Slikovnica ima i likovne i tekstualne elemente što ju čini zaokruženom cjelinom. Između teksta i slike postoji jednakost i međuovisnost pripovijedanja. Međuovisnost pripovijedanja odnosi se na tekst i sliku koji u istom trenutku pružaju potpuno drukčije (Martinović i Stričević, 2011). Na slici 1 i slici 2 možemo vidjeti izvrstan primjer slikovnica u kojima su tekst i slika u suglasju i zajedno tvore jednu cjelinu.

Slika 1. Ilustracije i tekst slikovnice *Posjet male smrti* Kitty Crowther

Slika 2. Ilustracija i tekst slikovnice *Palo s neba* Erica Fana

3.1. PODJELA SLIKOVNICA

Slikovnice se mogu podijeliti s obzirom na oblik, strukturu izlaganja, sadržaj, likovnu tehniku i sudjelovanje recipijenta (Martinović i Stričević, 2011; prema Majhut i Zalar, 2008).

3.1.1. Slikovnice prema obliku

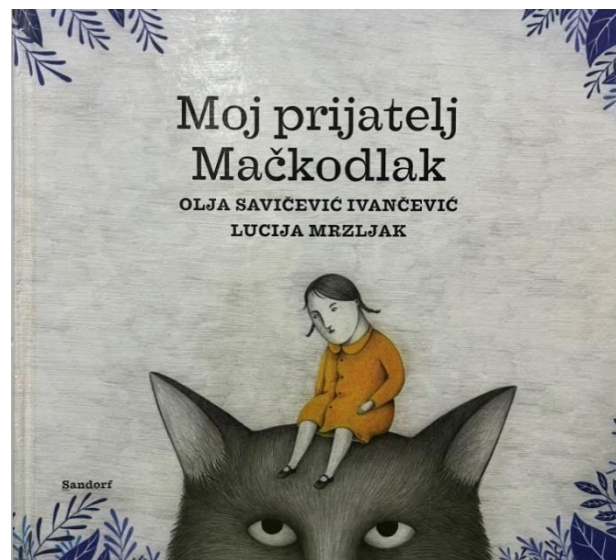
Slikovnice su s obzirom na oblik *leporello*, *pop-up*, nepoderive, slikovnica igračka i multimedijalna slikovnica koja sadržava i zvuk. Elektroničkih je slikovnica sve više, a u Hrvatskoj su se tek počele pojavljivati. Jedan od primjera elektroničke slikovnice jest *Slonić Oscar* Andree Petrlik Huseinović (Martinović i Stričević, 2011). Slikovnica igračka sve je više prisutnija u svijetu. Takvom slikovnicom, u kojoj je prisutna i igračka, stvara se nova veza između djeteta i slikovnice (Kokić, 2015; prema Matulka, 2008). Slikovnica igračka jest slikovnica kvadratnoga velikog formata (Miljan, 2013). Primjeri su takve slikovnice *Zeko ide na spavanje* i *Dobro jutro*. *Pop-up* slikovnice većinski su izrađene ručno. Ovakve slikovnice prikazuju trodimenzionalni prikaz predmeta i likova i omogućuju čitatelju novu perspektivu (Kümmerling-Meibauer i Meibauer, 2019). Neke su od *pop-up* slikovnica *Moja prva kutija za alat* Jessie Forda i *Gladijatori – igranj se i uči!* Mare Pula. Trodimenzionalne se ilustracije podižu pri otvaranju odabrane stranice u slikovnici (Kokić, 2015).

Slika 3. Ilustracije i tekst pop-up slikovnice *Gladijatori – Igranj se i uči!* Mare Pula

3.1.2. Slikovnice prema strukturi izlaganja

Unutar ove podjele, slikovnice mogu biti narativne i tematske. Narativne slikovnice imaju pripovjedača, to jest naratora koji iznosi radnju priče, onoga koji priča. S druge strane, u tematskim su slikovnicama prikazane teme iz svakodnevnog života kao što su životinje, obitelj i slično (Banožić, 2020). *Djedov tajni div* Davida Litchfielda i *Moj prijatelj Mačkodlak* Olje Savičević Ivančević primjeri su tematskih slikovnica.

Slika 4. Naslovnica slikovnice *Moj prijatelj Mačkodlak* Olje Savičević Ivančević

Slika 5. Ilustracija i tekst slikovnice *Djedov tajni div* Davida Litchfielda

3.1.3. Slikovnice prema sadržaju

Kada je riječ o sadržaju, vrlo je veliki opus tema, a najčešće su prisutne one o životinjama, svakodnevnu životu, dječjoj igri i mnoge druge. Primjerice, ABC slikovnice jesu slikovnice u kojima je tema abeceda. Česte su slikovnice u kojima su tema životinje upravo zato što su djetetu likovno zanimljive i privlačne (Majhut i Batinić, 2017). Primjeri su takvih slikovnica *Lav i ptica* Marianne Dubuc i *Ptica rugalica* Ljerke Rebrović.

Slika 6. Ilustracija i tekst slikovnice *Ptica rugalica* Ljerke Rebrović

3.1.4. Slikovnice prema likovnoj tehnici

Prema vrsti likovne tehnike slikovnice mogu biti fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža i crteža umjetnika, strip-slikovnice i interaktivne slikovnice (Martinović i Stričević, 2011). Fotografske slikovnice jesu slikovnice u kojima su prisutne fotografije koje uokviruju cijelu priču, a u lutkarskim slikovnicama prisutne su lutke napravljene od različitih materijala. Kada se povežu strip i slikovnica nastaju strip-slikovnice. Interaktivne su slikovnice sve prisutnije te se s pomoću njih uči različitim poticajima (primjerice, zvukom), a

određeni zvuk koji se reproducira upotpunjuje sliku. Stoga, u takvim slikovnicama slika i tekst moraju biti povezani (Božanić, 2020). Primjeri su takvih slikovnica *Medo Bruno kapetan broda* i *Medo Bruno u avionu* Benjia Daviesa.

Slika 7. Naslovnica slikovnice *Medo Bruno – Kapetan broda* Benjia Daviesa

Slika 8. Naslovnica slikovnice *Medo Bruno – U avionu* Benjia Daviesa

3.1.5. Slikovnice prema sudjelovanju recipijenata

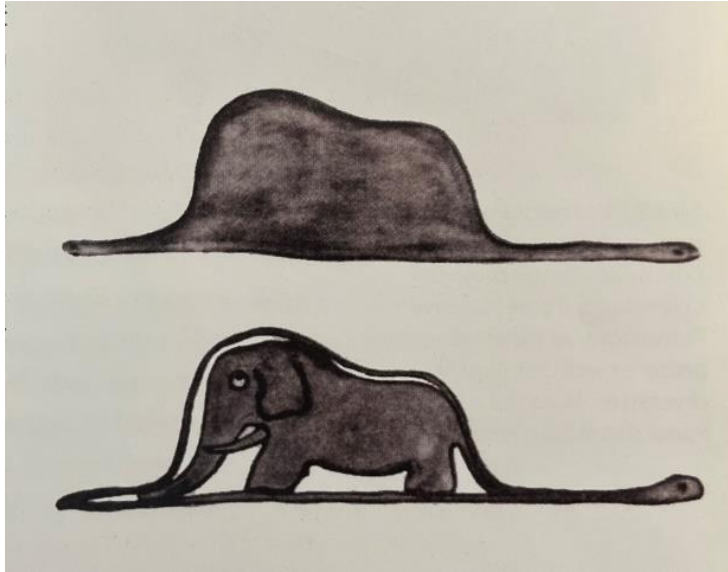
Prema sudjelovanju recipijenata, postoje slikovnice za koje je potreban roditelj kojeg će dijete slušati pri čitanju slikovnice i one kojima se dijete samostalno koristi (Martinović i Stričević, 2011). U takvim je slikovnicama nezaobilazna prisutnost pripovjedača kako bi se razvila veza između slike i teksta. Najmlađa djeca često imaju posrednika roditelja koji im čita slikovnicu, a primjer je takve *Prije spavanja* Dorothee Ackroyd. Primjer je slikovnice s kojom se dijete samostalno koristi *Petra i ja učimo svezati vezice* Aline de Pétigny.

Slika 9. Naslovnica slikovnice *Petra i ja učimo svezati vezice* Aline de Pétigny

4. RAZLIKA IZMEĐU ILUSTRIRANE KNJIGE I SLIKOVNICE

Slikovnica i ilustrirana knjiga često se izjednačuju, ali su dva oprečna pojma (Majdenić i Saratlija, 2019). Prije nego što su uopće istraživali povijest slikovnice morali su razdvojiti značenja slikovnice i ilustrirane knjige. Kada se govori o razlikama, u slikovnici prevladava slika, a u ilustriranoj knjizi tekst. Pitanje je kako se misli da je nešto dominantnije ili kako su dovedeni na crtu na kojoj su jednako važni (Majhut i Batinić, 2017). Ilustracija u ilustriranoj knjizi prikazuje točno određeni presjek priče i ne smije izići iz kronoloških granica. Uz to što ilustracija ne smije izići iz kronoloških okvira, mora biti povezana s tekstom. Kada bi ilustracija mogla otići u suprotnu smjeru bitno bi utjecala na značenje teksta i tako bi smisao čitanja teksta bez ilustracije i s ilustracijom bio potpuno različit (Majhut i Batinić, 2017). U ilustriranoj knjizi tekst može biti odijeljen od ilustracije (Majdenić i Saratlija, 2019; prema Narančić Kovač, 2011). S druge strane, slikovnica će sadržavati podatke koje će isključivo dobivati likovnom sastavnicom. „U slikovnici će ilustracija nužno imati dio podataka koji se neće moći svoditi na podatke koje dobivamo verbalnom komponentnom“ (Majhut i Batinić, 2017, str. 36). Jednako tako, u ilustriranoj knjizi odnos među ilustracijama najčešće je slab i nisu povezane međusobno. Ilustracije koje se nalaze jedna uz drugu, u ilustriranoj knjizi, dobiti će tek smisao i značenje nakon što se pročita tekst. U slikovnicama je potpuno drukčije ostvarena veza među slikama. Slika i tekst zajednički funkcioniraju (Majdenić i Saratlija, 2019). Za razliku od ilustrirane knjige, ilustracija nadopunjuje tekst (Majhut i Batinić, 2001). Veza se može uočiti među slikama, bile susjedne ili odvojene, a da se ne pročita tekst. Međuovisnost slike i teksta koji je svojstven slikovnici katkad će se očitovati i u ilustriranim knjigama. Na slici 1. može se uočiti jaka veza između teksta i slike, a dio je dječjeg romana *Mali princ* Antoineta de Sainta-Exupéryja (Majhut i Batinić, 2017).

Slika 10. Preuzeto iz knjige *Hrvatska slikovnica do 1945. godine* (str. 37)

Unutar teksta ubačen je crtež koji je pripovjedač pokazao odraslima. Svi su bili uvjereni da je riječ o šeširu, no iz teksta se može vidjeti da je naslikan zmijski car koji je progutao slona. Dakle, u ilustraciji možemo uočiti elemente kojih nema u verbalnom nastupu (Majhut i Batinić, 2017). Majhut i Batinić (2017) ističu kako odnos slike i teksta u slikovnici nije samo izjednačen već slika informacijski i nadmašuje tekst.

5. VAŽNOST ILUSTRACIJE

Ilustracije su izvrstan medij za prenošenje i usvajanje znanja. Informacije je lakše usvojiti ako su vizualne (Male, 2007). Dakle, ilustracija je vizualno sredstvo koje proširuje priču (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Miljan (2013) navodi kako ilustracija aktivira svijest djeteta i omogućuje pretvaranje emotivno vizualnih doživljaja u nove emotivne vrijednosti. Ilustracijom se prenosi određena poruka publici (Male, 2007). U slikovnicama ilustracije pripovijedaju i proširuju priču. Mnogi smatraju da priču nije potrebno ilustrirati jer tako će dijete maštom i zamišljanjem stvoriti svoju viziju u glavi. Međutim, dijete od najranije dobi kada dođe u susret sa slikovnicom, a pritom ne zna čitati, samo osmišljava na temelju onoga što je prikazano ilustracijama u slikovnici. Dakle, riječ i slika neodvojivi su i čine slikovnicu cjelovitom knjigom (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Preduvjet za profesionalnu i vrsnu ilustraciju potreba je za odgovarajućim znanjem i informacijama (Male, 2007). Dobra će i kvalitetna slikovnica oplemenito djelo, ali i čitatelja. Ilustracije za djecu rane predškolske dobi trebaju biti jednostavne i stilizirane u oblike i boje (Zalar i sur., 2014). Treba ju vrednovati kao sredstvo koje produbljuje smisao za estetiku i pridonosi razvoju likovnog stvaralaštva djeteta (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Ilustracija mora nositi vrijednost vjerodostojna umjetničkog djela (Miljan, 2013). Kako bi se zaista i ostvarilo kvalitetno djelo, ilustracije moraju bit stilizirane s harmonijom boja te kompozicijom koja je prepoznatljiva i omogućuje djetetu otkrivanje i razmišljanje o skrivenim porukama (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Ilustracije ne smiju biti površne i moraju ostati objektivne (Male, 2007). Kada se dogodi estetski i sadržajni sklad, uz kvalitetnu ilustraciju, cijela će slikovnica biti podignuta na višu razinu i primjerena djeci i njihovim interesima. Pri ilustriranju ilustrator treba pripaziti da ne ode u šund ili kič. Kada je oku nešto atraktivno posegnut će za time (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Dakle, treba pripaziti i znati razliku između nečega što je umjetnički lijepo i onoga što je oku privlačno. Djecu treba od malena uključiti u aktivnosti u kojima će razviti osjećaj za estetiku. To također ovisi o okruženju u kojem dijete odrasta, ali i o urođenu talentu za određeno područje (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011).

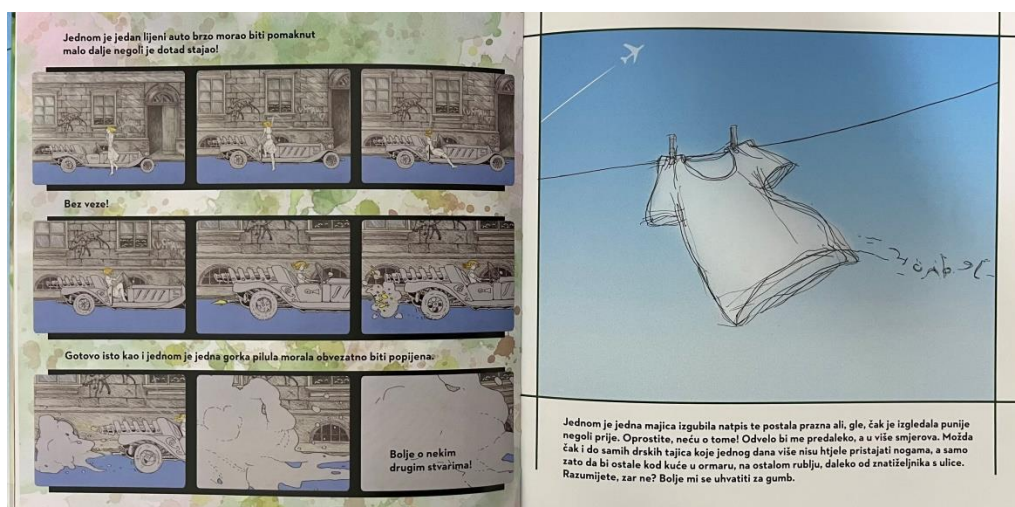
Stilovi kojima se izrađuje ilustracija jesu: apstraktni stil, stripovski stil, ekspresionistički stil, impresionistički stil, folklorni stil, naivni stil, realistički stil, nadrealistički i romantičarski stil.

- Apstraktni stil – Ovaj je stil jednostavan i u njemu prevladavaju forme, koncepti i boja (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Na slici 11. prikazan je primjer slikovnice apstraktnog stila.

Slika 11. Ilustracija i tekst slikovnice *Uho* Piret Rauda

- Stripovski stil – Stripovski stil jest stil koji je smiješan i usko ga povezuju sa stripovima. Na slici 12. možemo vidjeti primjer slikovnice koja podsjeća na strip pa je i prati ovakav stil.

Slika 12. Ilustracija i tekst slikovnice *Jednom* Igora Rajkija

- Ekspresionistički stil – U ovakvom stilu bojom su prikazane emocije. Na slici 13. prikazan je izvrstan primjer ekspresionističkog stila. Dječak i njegove emocije predstavljeni su raspršeno preko cijele stranice. Uočljiv je kontrast narančaste (dječakova majica) i plave (tužne dječakove misli) zelene (krokodilski komplet) te crvene (trokuti).

Slika 13. Ilustracija i tekst slikovnice *Jura i raketa za tužne misli* Romana Simića

- Impresionistički stil – U ovom se stilu pozornost obraća svjetlosnim efektima (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Ilustracijom slikovnice *Projekt Barnabus* (slika 14) vidimo naglašene svjetlosne efekte koji su precizno napravljeni i time je postignut izvrstan primjer impresionističkog stila.

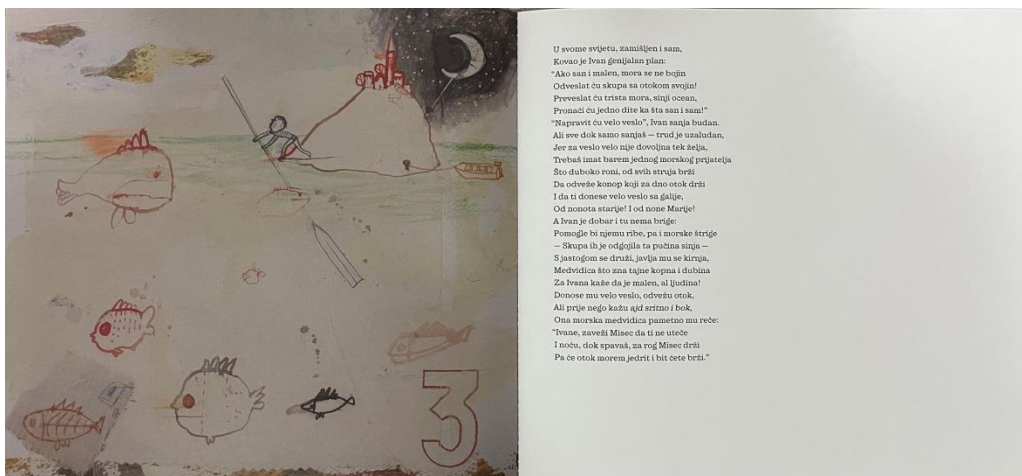
Slika 14. Ilustracija i tekst slikovnice *Projekt Barnabus* Braće Fan

- Folklorni stil – Sadržaj i postupci izrade oslanjaju se na tradiciju. Na slici 15. prikazan je primjer folklornog stila, a to je naslovnica slikovnice *Svoje glavi štapić* koja govori o obitelji Frankopanima koji su nekoć vladali Primorjem.

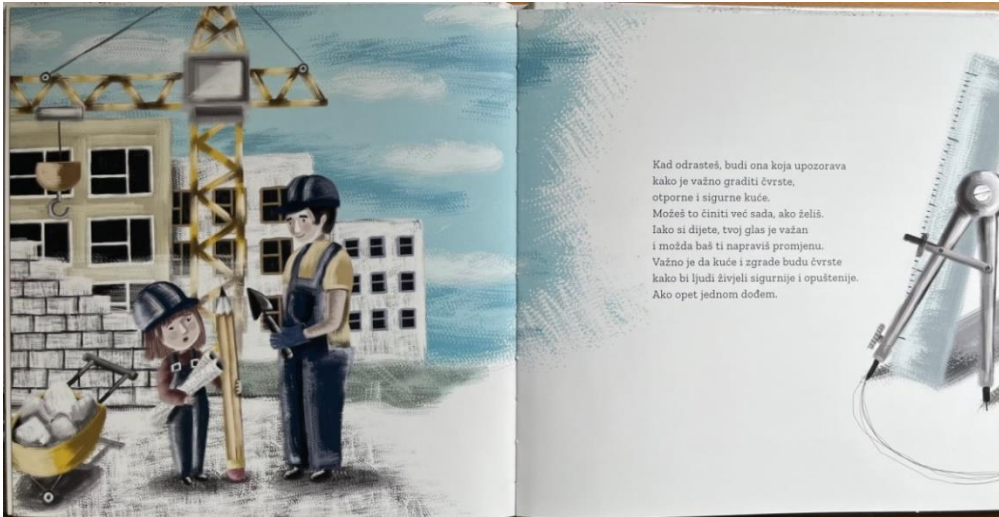
Slika 15. Naslovnica slikovnice *Svoje glavi štapić* Velide Đekić

- Naivni stil – U ovom stilu prevladava prikazivanje plošnog slikarstva. Na slici 16. prikazan je primjer plošnog slikarstva, što je obilježje naivnog stila, a ilustracija je iz slikovnici *Sami na cilome svitu*.

Slika 16. Ilustracija i tekst slikovnice *Sami na cilome svitu* Olje Savičević Ivančević

- Realistički stil – Pri izradi ilustracija u ovom stilu, likovi i sadržaj ostvareni su realistički i precizno (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Na slici 17. vidimo ilustraciju slikovnice *Potresec* u kojoj su likovi i okolina realistično i detaljno prikazani.

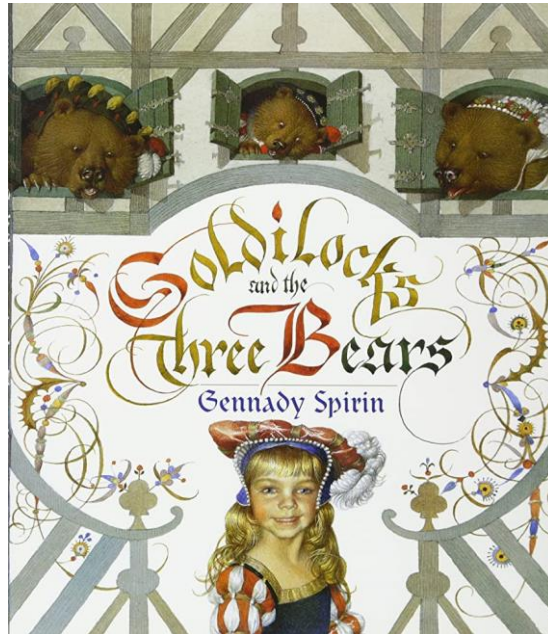
Slika 17. Ilustracija i tekst slikovnice *Potresec* Mirne Gajski Jolić

- Nadrealistički stil – Ovim su stilom ilustracije prikazane apstraktno i maštovito. Izvrstan primjer nadrealističkog stila možemo vidjeti na ilustraciji slikovnice *Crveno stablo* (slika 18). Ilustracija sadržava nadrealne elemente koji se isprepleću sa stvarnošću i vrlo je maštovita.

Slika 18. Ilustracija i tekst slikovnice *Crveno stablo* Shaun Tan

- Romantičarski stil – Ilustracijom se prenosi raskošnost i uokviruje se prizor (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Na slici 19. možemo vidjeti primjer romantičarskog stila, a to je naslovna stranica slikovnice *Goldilocks and the Three Bears*.

Slika 19. Naslovna stranica slikovnice *Goldilocks and the Three Bears* Gennady Spirin

Ilustraciju koja ne poštuje načela psihologije i ne pruža emociju treba izbjegavati (Kos-Paliska, 1997). Kao što je već navedeno, za uspješnu slikovnicu vrlo je važna kvalitetna ilustracija. Takva ilustracija omogućiti će djetetu da dublje razmisli o njoj i proširi svoje iskustvo (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Dakle, ilustracija je posrednik djeteta i umjetnosti koja je obvezan dio slikovnice i svakog drugog literarnog djela, a njome se razvija dječja mašta, senzibilizira osobnost i razvija se predodžba o svijetu (Kos-Paliska, 1997).

6. POVIJEST SLIKOVNICE

Broj slikovnica porastao je u skadu s pojavom tiska (Martinović i Stričević, 2011). Slikovnice postoje tisućama godina, a u 20. stoljeću tek su se počele pisati radi zabave (Helmly, 2010). U samim počecima svaku se knjigu koja je sadržavala slike moglo nazvati slikovnicom. Miljan (2013) ističe kako je Jan Amos Komensky bio začetnik slikovnice, a da se pravim ocem slikovnice smatra J. Bertuch. Čičko (2000) navodi kako je *Osjetilni svijet u slikama* Jana Amosa Komenskoga poučna slikovnica koja je kasnije bila primjer bogato ilustriranim knjigama.

Slikovnice u Hrvatskoj nisu dugo postajale, nego su preuzete iz drugih zemalja. Najprije su slikovnice bile u Njemačkoj i Velikoj Britaniji. Potkraj 19. stoljeća pojavio se hrvatski termin za oslikanu knjigu, a to je riječ slikovnjak koja je u rječniku vezana uz riječ *Bilderbuch* (Martinović i Stričević, 2011). Slikovnice, s obzirom na oblik i namjenu, u prošlosti nisu odstupale od običaja. U Hrvatskoj su se, s obzirom na tekst i njegovu ulogu, prvo pojavile slikovnice koje ne sadržavaju tekst, one s tekстом u stihovima te s više kratkih priča ili s pričom koja prati cijelu slikovnicu. Slike su većinom preuzete od ilustratora izvan Hrvatske, a ako bi ih naslikao hrvatski ilustrator, tiskale su se u inozemstvu ili obrnuto (Martinović i Stričević, 2011).

6.1. Razvoj slikovnice u svijetu

Slikovnica je započela svoj razvoj u 19. stoljeću i predstavljena je kao knjiga s dominacijom slike te je namijenjena djeci u dobi do osam godina (Majhut i Batinić, 2017; prema Lexikon, 1984). Majhut i Batinić (2017) navode da najveću važnost pridaju engleskim i njemačkim slikovnicama jer su uzor i pravi primjer za razvoj europskih slikovnica pa su tako utjecale i na razvoj hrvatskih slikovnica. Prva knjiga u kojoj je slika bila važna za iznošenje sadržaja bila je *Biblia papperum* to jest biblija siromašnih. Potkraj 15. stoljeća pojavila se u obliku drvorezne knjige koja se u Europi razvila već u 14. stoljeću. Drvorez je jedna od najstarijih i zahtjevnih tehnika, a smatra se pretečom tiskanih knjiga (Majhut i Batinić, 2017). Majhut i Batinić (2017) ističu kako *Bertuch* smatra da unutar svake slikovnice tekst mora biti jednostavan i sažet, sadržavati vjeran prikaz stvari s malo ilustracija na jednoj tabli kako ne bi

bile presitne. Tako bi djeca uživala u slikovnici koja bi pobudila njihovu maštu i radost. Bertuchove preporuke opisivale su zapravo ilustriranu dječju enciklopediju, ali su one obilježile put pravoj slikovnici. Miljan (2013) navodi kako je u to vrijeme nastao val slikovnica s pravilnom primjenom boje koja je bila važna za djecu i roditelje koji su ih čitali. Za razvoj engleske slikovnice važni su bili nakladnici Dean & Co. Izdavali su djela u kojima su najčešće teme bile pučke dječje pjesme, ABC i bajke u živim bojama (Majhut i Batinić, 2017). Jedan od najistaknutijih engleskih ilustratora bio je Arthur Rackhama, a njegove se ilustracije mogu pronaći u poznatoj knjizi *Petar Pan in Kensington Gardens*. Na početku 19. stoljeća u Njemačkoj su prisutne slikovnice u kojima su ilustracije kasnoromantičkog stila. (Majhut i Batinić, 2017). Istaknuti su ilustratori tog razdoblja Ludwig Richter, Theodor Hosemann i Franz Pocci. Najpoznatija je i prva njemačka slikovnica Njemačke *Struwwelpeter* koja je objavljena 1845. godine. Na slici 2. vidimo ilustraciju *Struwwelpetera* u dorađenu izdanju. U drugoj polovini 19. stoljeća slikovnica se afirmirala kao sredstvo za iznošenje vrijednosti građanskog odgoja (Majhut i Batinić, 2017). Miljan (2013) ističe kako je *Struwwelpeter* jedna od najreprezentativnijih slikovnica koja uvodi nove metode odgoja djeteta. Tijekom vremena usporedno s razvojem slikovnice mijenjao se i odnos njezina autorstva. Stoga ilustratori postaju jednako važni kao i pisci tekstova. U slikovnicama s početka 20. stoljeća ilustracije su svijetlih boja, prilagođene djetetovu ukusu (Majhut i Batinić 2017). Majhut i Batinić (2017) zaključuju da je knjiga *Stoljeće djeteta* Ellen Key uvelike utjecala na interese i razvoj djeteta i da će dječje slikovnice postati proizvod koji će biti dostupan svima.

Slika 20. Preuzeto iz knjige *Hrvatska slikovnica do 1945.* (str. 59)

6.2. Razvoj slikovnice u Hrvatskoj

Preteča slikovnica u Hrvatskoj bila je hrvatska dječja knjiga *Mlaisseg* Robinzona Heinricha Campea (Miljan, 2013). Objavljena je 1796. u nakladi Novoszelske szlovotizke, a preveo ju je Antun Vranić (Batinić i Majhut, 2000). Stoga, pojavom ilustrirane dječje knjige obilježava se početak hrvatske dječje književnosti (Hranjec, 2009). Prvu slikovnicu na hrvatskom jeziku, objavljenu 1854. godine, *Mala obrazna Biblia ili Poglaviti događaji Staroga i Novoga zakona predstavljeni u 90 obrasih mladeži slavjanskoj prikazana*, Alajos Grynaeus izvorno je napisao na mađarskom (Majhut i Batinić, 2017). U Hrvatskoj u 19. stoljeću slikovnica je imala pretežito odgojnu ulogu i služila je kao igračka koju su djeca dobivala za posebne prilike (Miljan, 2013). *Prirodopis sisavacah i pticah : sa 143 vjernim slikama*, koji je imao šesnaest tabli ilustracija i trideset stranica teksta, mogao se vidjeti u izlogu Hartmanove knjižare (Majhut i Batinić, 2017). Hartman je objavio još jednu knjigu pod nazivom *Domaće životinje i njihova korist* koja se sastojala od devetnaest tabli ilustracija i dvadeset dvije stranice teksta (Majhut i Batinić, 2017). Iako je u godini kada je izišla prva hrvatska slikovnica objavljeno još njih trinaest, slikovnica *Domaće životinje* jedina je o kojoj se pouzdano može reći da je objavljena (Majhut, 2013). Godine 1864. Hertman je objavio slikovnicu *Mala zvernica* koja se sastojala od devetnaest članaka o divljim životinjama. Te se godine pojavila nova knjiga *Venca* koja se zove *Certice i pripovesti o pticah: sa 43 bojadisane slike* koju je napisao Marik, a objavio Hartman u vlastitoj nakladi (Majhut i Batinić, 2017). Tri godine kasnije objavljena je i peta knjiga *Venca*, no Marik je odlučio napisati i objaviti šestu knjigu *Venca* u svojoj nakladi. Poslije toga, Hertman u slikovnicama koje je objavljivao nije spominjao Marika niti njegove knjige. Smrću Lavoslava Hertmana, koja se dogodila 1881. godine, završavio je jedan nakladnički način rukovođenja slikovnicom u Hrvatskoj (Majhut i Batinić, 2017).

Slikovnice su se u Hrvatskoj pojavile u vrijeme uzleta pedagoške dječje književnosti. Potkraj 19. stoljeća se sve više javljaju slikovnice na hrvatskom jeziku (Miljan, 2013). Prve hrvatske slikovnice bile su tematske, a zatim su se pojavile i pripovjedne. Tematske su slikovnice više usmjerene prema zabavi (Majhut i Batinić, 2017). Slikovnicama je cilj zabaviti djecu. Do 19. stoljeća u njima je zastupljena samo realistička slika. Izbjegavali su se čak i šaljivi likovni prikazi osoba. Godine 1910. pojavile su se karikature koje su karakterizirale konture i plohe čistih boja upotrebljavajući secesijski stil (Batinić i Majhut, 2000). Prvi puni razvoj hrvatskih slikovnica dogodio se dvadesetih godina 20. stoljeća. Nakon Prvoga svjetskog rata slikovnice

su i dalje bile bogate i živahne, ali časopisi i kina počeli su se sve više isticati. Ljudi su u kinima imali priliku vidjeti veće slike nego u slikovnicama (Majhut i Batinić, 2017). U skladu s time objavljenje su slikovnice malog formata. Tako se i pojavljuju prve hrvatske slikovnice koje imaju hrvatski tekst i ilustracije hrvatskih autora (Majhut i Batinić, 2017). Slikovnica *Ljubite životinje* Josipa Čaklovića jedna je od savršenih primjera secesijskih ilustracija. *Pop-up* slikovnice i trodimenzionalne slikovnice pojavile su se tek nakon 1945. godine, a prva knjiga koja je prethodila tomu bila je *Koliko je sati?* iz 1942. godine zato što je na koricama imala kazaljke sata (Verdonik, 2015). Hrvatska se trebala izboriti za svoje mjesto na tržištu, a kako su posrednici slikovnica bili roditelji, trebalo ih je privući i zainteresirati kako bi mogli prenijeti djetetu kulturu čitanja (Miljan, 2013).

U početku su hrvatski nakladnici plaćali inozemnim nakladnicama jer je bila preskupa domaća izrada likovnih sastavnica. Kada je smanjena cijena slikovnica, kao i povećan broj ljudi koji su je sebi mogli priuštiti, Hrvatska je mogla započeti izradu vlastitih slikovnica (Majhut i Batinić, 2017). Prvi je hrvatski ilustrator slikovnica Vladimir Kirin s *Dječjom čitankom o zdravlju* iz 1927. godine (Verdonik, 2015). Dva autora koja su se istaknula su Andrija Maurović koji je ilustrirao tri slikovnice, i Cornel pl. Becić, koji je s Vladimirom Prebegom izdao četiri slikovnice 1933. godine (Batinić i Majhut, 2000). Te je godine izišla prva autorska slikovnica *Naš veseli svijet* Zlate Kolarić Kišur. Nakon nekog vremena uvidjelo se da se ilustracije u slikovnicama mogu staviti u školske udžbenike pa su tako sve prisutnije bile slikovnice o brojevima i drugim matematičkim pojmovima. *Računica za I. godišće pučkih škola u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj* bila je prava matematička slikovnica koju je 1941. godine ilustrirao Andrija Maurović (Majhut i Batinić, 2017). Potkraj 19. stoljeća slikovnicama je snižena cijena i prošireno tržište. Tražene su one koje su odgovarale djetetovoj dobi i interesima. Zahvaljujući razvoju tehnologije slikovnica je uspjela pružiti višestruke poticaje i povećati broj kupaca (Majhut i Batinić, 2017).

Od inovativnijih i kreativnijih dječjih pjesnika istaknuo se August Harambašić. U 20 posto slikovnica zastupljena je proza, a slikovnica koja se može istaknuti s mnogo teksta jest *Živo kolo* Stjepana Širole. Slikovnice koje ne sadržavaju tekst ili ga imaju jako malo najmanje su zastupljene i to samo 10 %, a primjer je takve slikovnice Kuglijeva slikovnica *Kikiriki* (Batinić i Majhut, 2000).

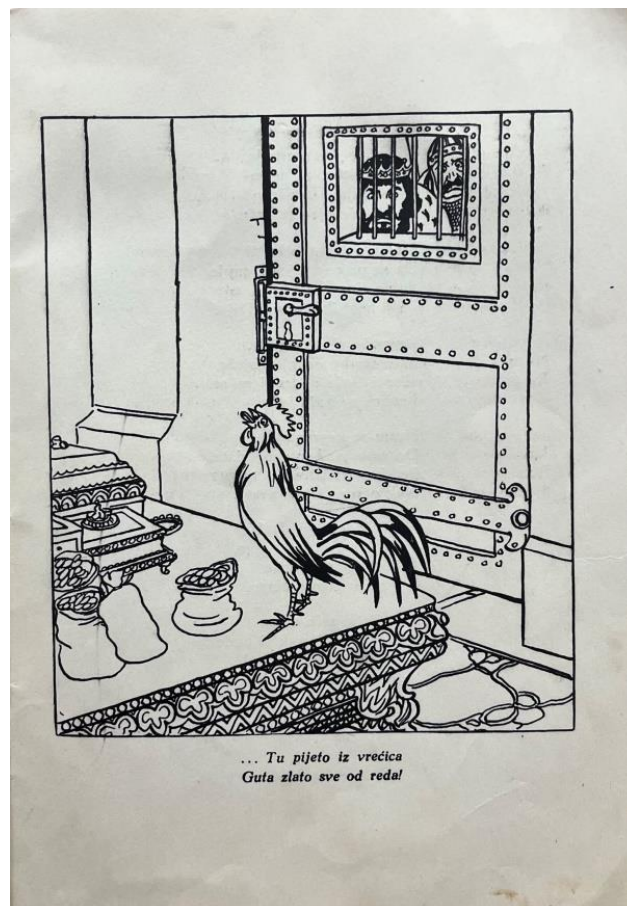
U Hrvatskoj su najčešće teme slikovnica dječja svakidašnjica i dječja igra.

Slikovnica usprkos tome što pokazuje nedjeljni, umiveni svijet u kojem je sve kristalno jasno i bez i najmanje sjenke sumnje – ne može a da pritom nesvjesno ne priča o vremenu svog nastanka, o njegovim kolebanjima, pogrešnim pretpostavkama i zabludama, i povijesno neodrživim stranputicama (Batinić i Majhut, 2000, str. 31).

7. ISTAKNUTI HRVATSKI ILUSTRATORI

7.1. Andrija Maurović

Andrija Maurović bio je jedno od poznatijih imena hrvatske ilustracije iz druge polovine 20. stoljeća. Maurović je bio najstarija osoba koja je crtala i stvarala stripove u Hrvatskoj. Uza stripove crtao je i plakate, reklame i novinske crteže (Verdonik, 2015). Verdonik (2015) ističe kako su najuspjelije Maurovićeve ilustracije vezane za djela Mate Lovraka i naslovnicu dječje knjige za *Lastavicu*. Neke od slikovnica koje je Andrija Maurović ilustrirao jesu *Čudnovati pijetao*, *Djeca pjevaju* i mnoge druge. Na slici je prikazana fotografija ilustracije iz slikovnice *Čudnovati pijetao*.

Slika 21. Ilustracija preuzeta iz slikovnice *Čudnovati pijetao*

7.2. Ivan Vitez

Ivan Vitez završio je Školu primijenjenih umjetnosti i studij likovne pedagogije i scenografije u Zagrebu. Jedna je od najvažnijih hrvatskih ilustratora druge polovine 20. stoljeća. (Verdonik, 2015). Među prvima je koji je objavio autorske slikovnice. Godine 1998. kandidiran je za Andersenovu nagradu, 1993. godine primio je nagradu „Ivana Brlić-Mažuranić“, a tri godine potom dobio je državnu nagradu „Grigor Vitez“ Također je uvršten u katalogu „The Best of BIB“ u Bratislavi 1996. godine (Verdonik, 2015). Neke od slikovnica koje je Ivan Vitez ilustrirao jesu *A zašto ne bi*, *Tri ja magarca*, *Pitalice pjevalice*. Na slici vidimo naslovnicu slikovnice *A zašto ne bi* koju je ilustrator Vitez.

Slika 22. Fotografija naslovnice slikovnice *A zašto ne bi*

7.3. Svjetlan Junaković

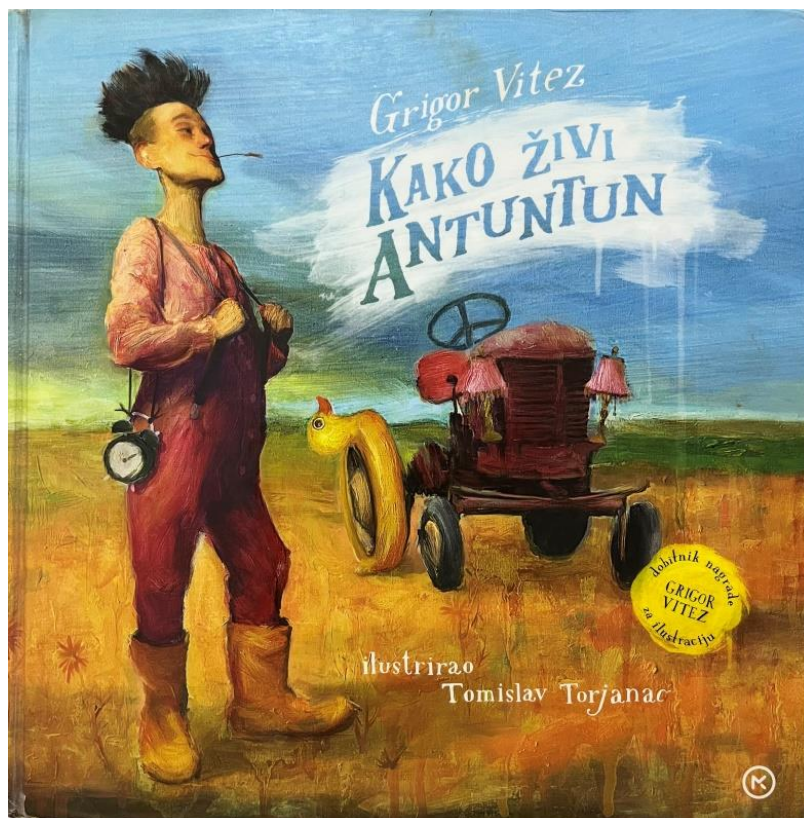
Svjetlan Junaković 1985. godine diplomirao je kiparstvo na milanskoj Akademiji lijepih umjetnosti Brera. Uz ilustriranje bavio se i kiparstvom i crtežom te pedagoškim radom (Verdonik, 2015). U Japanu na izložbi Deset europskih ilustratora bile su i njegove ilustracije. Junaković je primio više nagrada, među kojima su nagrada „Ivana Brlić-Mažuranić“, nagrada „Grigor Vitez“ te je dobio zlatnu knjigu za knjigu *Mit Pauken und Trompeten* (Verdonik, 2015). Neke su od slikovnica koje je ilustrirao *Dome, slatki dome, Nikola Tesla – snovi koji su nam donijeli struju* i još mnoge druge. Na slici 23. prikazana je fotografija ilustracije slikovnice *Nikola Tesla – snovi koji su nam donijeli struju* koju je ilustrirao Svjetlan Junaković.

Slika 23. Fotografija naslovnice slikovnice *Nikola Tesla – snovi koji su nam donijeli struju*

7.4. Tomislav Torjanac

Tomislav Torjanac umjetnik je ilustrator. Godine 2006. godine dobio je nagradu na međunarodnom natječaju za ilustriranje romana *Pijev život* Yanna Martela (Verdonik, 2015). Grigoru Vitezu i Ratku Zvrku ilustrirao je nekoliko slikovnica. Za rad u Hrvatskoj dobio je brojne i prestižne nagrade, a neke su od njih: dvije nagrade „Kiklop“, dvije nagrade „Lice knjige“ i dvije nagrade „Grigor Vitez“. U Londonu, Ljubljani i Zagrebu samostalno je vodio izložbe, a u Hrvatskoj i izvan nje izlagao je na skupnim izložbama (Verdonik, 2015). Neke od slikovnica koje je ilustrirao jesu *Žabeceda*, *Grga Čvarak*, *Mala*, *Kako živi Antuntun* i još mnoge druge. Na slici je prikazana fotografija naslovnice slikovnice *Kako živi Antuntun* koju je ilustrirao Tomislav Torjanac.

Slika 24. Fotografija naslovnice slikovnice *Kako živi Antuntun*

9. PRAKTIČNI DIO – IZRADA AUTORSKE SLIKOVNICE *ASPEN NA PLANETU KAI*

U praktičnom dijelu bavim se izradom autorske slikovnice *Aspen na planetu Kai*. Tema je ovoga diplomskog rada estetska vrijednost slikovnice pa sam se tako odlučila za osmišljavanje vlastite slikovnice kojom bih pokazala kako je izgled nešto što treba privući dijete da bi nastavilo čitati slikovnicu. Također, treba mu pobuditi želju da joj se opet rado vrati. Dakle, vizualnost je ono što će privući i zainteresirati dijete. Knjiga mora biti na visokom stupnju i mora u djeteta razviti osjećaj za lijepo. Unutar autorske slikovnice prevladavaju zagasite boje koje su u suprotnosti s dječakom Aspenom. Usmjerila sam se na to da cijela slikovnica bude stilski povezana. Ilustracije su povezane i čine skladnu cjelinu. Međutim, slikovnica, da bi bila potpuna, mora sadržavati i tekst koji je jednako važan kao i ilustracija. Odlučila sam se za tekst koji je pisan umjetnički s rimom kako bi ga djeca lakše pamtila. Slikovnica ima 12 ilustracija i 307 riječi, od čega su osam ilustracija duplerice. Tekst, ilustracije i sadržaj slikovnice prilagodila sam dobi djece za koje sam oblikovala slikovnicu. Prvo sam osmislila temu slikovnice i naslov. Nakon toga sam izradila skice koje sam crtala na papiru A4. Skice sam stalno dorađivala, prepravljala, oduzimala neke dijelove i dodavala ih negdje drugdje kako bih na kraju dobila smislenu i kvalitetnu cjelovitu slikovnicu. Zatim sam na većim i tvrdim bijelim papirima formata 15 cm x 15 cm (duplerice su formata 15 cm x 30 cm) oslikala ilustracije akvarelnim bojicama. Prvi sam put slikala akvarelnim bojicama tako da sam prije toga proučila pravilnu upotrebu ove likovne tehnike. Likovna tehnika akvarelne bojice vrlo je praktična, precizna i idealna za stvaranje slikovnica. Sljedeći je korak bio fotografiranje naslikanih ilustracija. Pri fotografiranju sam pazila na osvjetljenje kako bi ilustracije bile lijepo za oko i na visokoj razini pri digitalnom uređivanju. Fotografije sam prenijela na laptop, a onda sam svaku posebno uredila u programu Bojanje 3D. U programu sam dorađivala i popravljala boju na ilustracijama te napisala tekst koji sam osmislila. Format je slikovnice četvrtasta oblika. Odlučila sam se za nj kako bi dijete moglo lakše rukovati slikovnicom. Dakle, prije izrade autorske slikovnice *Aspen na planetu Kai* dobro sam proučila sve njezine karakteristike, primjerenost kako bih njome uspjela razviti osjećaj za estetiku u djece i stvoriti ljubav čitatelja prema slikovnici kao prvoj knjizi s kojom su došla u dodir.

9.1. Cilj rada

Cilj je ovog rada osmisliti autorsku slikovnicu *Aspen na planetu Kai* namijenjenu djeci od 5 do 7 godina. Odlučila sam se za minimalističke ilustracije koje fluentno prate jedna drugu. Htjela sam prikazati kako se uz uporabu minimalno boja i detalja može napraviti kvalitetna slikovnica. Važno je da ne bude krcata detaljima koji mogu udaljiti dijete od bitnog u njoj. Emotivnom proporcijom istaknula sam dijelove u slikovnici za kojim smatram da su djeci bitni. Glavni je lik slikovnice dječak Aspen koji nije volio prati zube. Slikovnica je poučna jer ističe važnost redovita pranja zubi. Smatram da je u današnje vrijeme djeci sve više toga dostupno pa i sami slatkiši i djecu bi se trebalo više usmjeriti na to koliko je važno održati zdrave zube kako ne bi došlo do stvaranja karijesa. Isto tako djeca trebaju znati da slatkiše mogu jesti ponekad i umjereno, ali ne i u večernjim satima. Kroz ovu slikovnicu, dječak Aspen se suočava s problemom gdje ga je zabolio zub baš u trenutku kada je sanjao zanimljiv san. Upravo je Aspenu, da se suoči sa stvarnošću i važnosti pranja zubiju, osvijestilo buđenje iz sna zbog boli u zubu te je odlučio poslušati i primijeniti savjet roditelja.

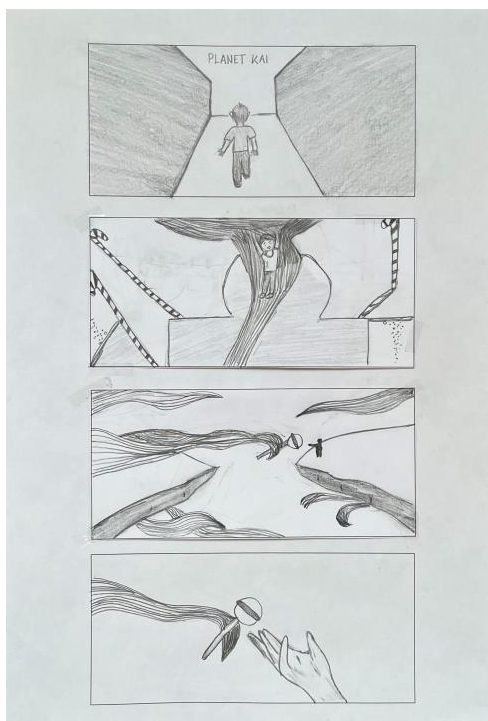
9.2. Izrada Storyboarda

Storyboard niz je sličica (skica) koje pomažu da se lakše oblikuje cijela priča. Prvo sam osmislila naslov za koji smatram da mora privući dijete. Glasi *Aspen na planetu Kai*. Dječak je dobio ime po poznatoj planini Aspen koja je najčešće prekrivena snijegom. Upravo zbog toga u slikovnici prevladava zagasita siva boja koja podsjeća na boju snijega. Za temu slikovnice odabrala sam važnost redovita pranja zubi i to djeci približila putovanjem dječaka Aspenu na planetu Kai. Planet Kai neobičan je planet na kojem je mnogo toga moguće, za razliku od stvarnosti u kojoj dječak Aspen živi. Tako će čitatelji na zabavan način naučiti o važnosti redovita pranja zubi. Trebali bi izbjegavati jesti slatkiše kasno navečer, a na početku slikovnice možemo vidjeti da to dječak Aspen nije radio. Nakon što sam osmislila naslov, kreirala sam glavni lik, dječaka Aspenu. Zatim sam stvarala skice i osmišljavala priče. Nakon što sam na tri papira A4 osmislila skice dobila sam dvanaest skica što bi značilo da će slikovnica imati dvanaest ilustracija. Na posebnu bijelom papiru osmislila sam tekst za svaku ilustraciju. Tekst prati slikovnicu i zajedno čine skladnu cjelinu. Kako bih privukla pozornost djeteta, slikama su prikazani i predmeti koji su bliski djeci, primjerice raketa. Prikazala sam je

tako da sam je preobrazila u četkicu za zube i tako potaknula dječju maštu. Pri osmišljavanju teksta koristila sam se slobodnijim, umjetničkim izrazom koji će dijete privući dodatno.

Slika 25. Storybard slikovnice *Aspen na planetu Kai*

Slika 26. Storyboard slikovnice *Aspen na planetu Kai*

Slika 27. Storybard slikovnice *Aspen na planetu Kai*

9.3. Tekst slikovnice

Slikovnica, kako bi bila potpuna, uz ilustraciju mora imati i tekst koji je obogaćuje. Kako moja ima dvanaest ilustracija, osmislila sam tekst za svaku posebno. Smatram da je današnjoj djeci sve teže zadržati pozornost pa sam i odabrala tekst koji je umjetnički napisan sa zastupljenom rimom. Tekst se vrlo lako, fluentno čita, a rime su takve da djeca mogu pokušati osmisliti i vlastite rime koje mogu dodatno ubaciti. Tekst je pisan stilom Microsoft JhengHei i veličine 26. Odabrala sam veličinu 26 koja mi je bila idealna za ilustracije koje sam naslikala. Da su slova bila manja, bila bi presitna, a sljedeća veća veličina bila bi nadmoćna nad ilustracijom i to ne bi bilo lijepo gledati. Tekst je napisan u programu Bojanje 3D u kojem sam i uređivala ilustracije. Pri oblikovanju teksta pazila sam da bude primjeren djeci. Za odabir stila teksta usmjerila sam se na to da bude dovoljno čitljiv, jednostavan i pregledan djeci od pete do sedme godine. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* ima 307 riječi, a u ovom ću poglavlju ispisati tekst za svaku ilustraciju.

Prva ilustracija (slika 30): *Dječak Aspen bio je dijete dobro, svakome bi rado pomogao. Nažalost, jedne loše navike riješiti se nikako nije mogao. Ujutro, po danu, navečer, kada nikoga nije bilo, uzeo bi slatkiše i jeo koliko mu bilo.*

Druga ilustracija (slika 32): *Roditelji su mu takve navike branili...*

Treća ilustracija (slika 34): *I nema što sve nisu pokušavali.*

Četvrta ilustracija (slika 36): *No nikakve zabrane nisu bile od pomoći sve dok neobičan san nije usnio jedne noći.*

Peta ilustracija (slika 38): *Pred njime se pojavi raketa koja je oblik četkice za zube imala. On je, naime, zube tako rijetko prao da mu je sjećanje na taj predmet potpuno iz glave isparilo. Tako on sjedne na neobičnu raketu i za nekoliko trenutaka nađe se na još neobičnijem planetu.*

Šesta ilustracija (slika 40): *Čudnovata se raketa zaustavi, a pred Aspenom se dugačak prolaz otvori. On, korak po korak, hrabro zakorača i dođe do mjesta s kojeg se ni jedno dijete rado ne vraća.*

Sedma ilustracija (slika 42): *Neobično se mjesto PLANET KAI zvalo i stvari koje djeca samo zamisliti mogu ono je imalo. Rijeke od čokolade, a umjesto drveća slatkiši i tako Aspen jedva povjerova onomu što vidi. No odmah pojuri niz tobogan od slatke gumene vrpce radostan što ima takve snove slatke.*

Osma ilustracija (slika 44): *I još je na PLANETU KAI vidio čuda mnoga, no najveće ga je sačekalo nakon toga. Jedan val smjerno krene prema njemu noseći mu lizalicu jednu.*

Deveta ilustracija (slika 46): *Nije to bila lizalica bilo kakva, već najveća, najmirisnija, najljepša i još svakakva. Takvo što u svom životu Aspen vidio nije, ali naravno, tu se jedna zamka krije...*

Deseta ilustracija (slika 48): *U jednom trenu čarobni planet Kai počne iščežavati, a drugi osjet bol mu zadavati.*

Jedanaesta ilustracija (slika 50): *Aspen se tada probudi i zaključuje da nepoznata bol iz zuba dolazi.*

Dvanaesta ilustracija (slika 52): *U prvom trenu nije znao što činiti, ali onda razmisli pa odluči savjet roditelja primjeniti. „Tko redovito prati zube voli, zaboravit će kako je kad zub zaboli.“ Tako glasi mudrost stara, a TI je isprobaj pa nam reci je li istina prava.*

9.4. Postupak izrade slikovnice

Nakon dovršenog Storyboarda počela sam izrađivati ilustracije. Svaka ilustracija koja je osmišljena da bude na jednoj stranici slikovnice napravljena je na formatu papira 15 cm x 15 cm. Duplerice su napravljene na formatu papira 15 cm x 30 cm. Ilustracije su naslikane akvarelnim bojicama Bruynzeel Rijks museum watercolor pencils set of 24. Zatim sam fotografirala slike i prenijela ih na laptop. Dodatno sam ih uredila u programu Bojanje 3D. Unutar programa upotrijebila sam marker, vodene boje i ispunu. Tekst sam napisala unutar istog programa, veličine 26 i stilom Microsoft JhengHei. Odabrala sam taj stil slova zbog toga jer slova nisu toliko oštra, zaobljena su i dijete će ih brže i lakše čitati.

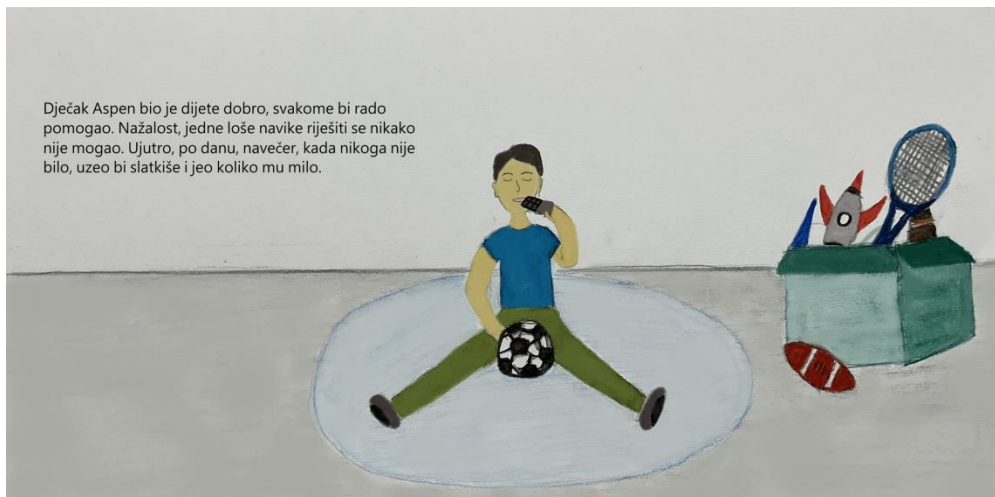

Slika 28. Naslovnica slikovnice *Aspen na planetu Kai*

Na naslovnoj stranici slikovnice *Aspen na planetu Kai* prikazan je dječak Aspen na kraju stijene, koji vrškom prstiju pokušava primiti lizalicu koju su donijele gumene slatke vrpce nalik na valove. Čitatelj na temelju naslovne stranice može reći da su to obični valovi dok ne pročita cijelu slikovnicu. Lizalica je emocionalno uvećana. Čitatelja će prvo privući naslov koji je vrlo neobičan, a onda će početi promišljati što je na planetu Kai i zašto dječak želi uzeti lizalicu. Na zabavan način čitatelji će putovanjem dječaka Aspena naučiti koliko je važno redovito prati zube. Naslov je pisan stilom Microsoft JhengHei kao i tekst u slikovnici, ali je veći od teksta slikovnice kako bi bio dovoljno pregledan.

Slika 29. Autorska slikovnica *Aspen na planeti Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 30. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na prvoj ilustraciji (slika 30) prikazan je dječak Aspen koji je i glavni lik slikovnice *Aspen na planeti Kai*. Prije nego što sam započela u izradu skica za slikovnicu, osmislila sam izgled dječaka Aspена i odredila njegovu osobnost. Oblik lica bitno je obilježje pri osmišljavanju glavnog lika. Prije izrade autorske slikovnice proučavala sam slikovnice u knjižnici. U gotovo svima njima glavni likovi imaju okrugli oblik lica. Takav je sadržaj najviše prikazan djeci i ostavlja dojam pozitivne emocije, one prijateljske. Stoga sam se i odlučila za ovalni oblik lica glavnog lika, dječaka Aspена. On je prikazan na podu svoje sobe, okružen igračkama koje su dječja svakidašnjica. Smjestila sam ga na sredinu duplerice kako bi ga čitatelj prvo primijetio, upoznao i približio mu se. Pokraj njega je kutija s igračkama koja je uvećano prikazana kako

bi naglasak bio i na dječjoj igri koja je vrlo važna. Igrom djeca razvijaju sebe u cijelosti i ona ne smije biti zapostavljena, nego je treba poticati od najranije dobi. Prema predmetima i stvarima koje dječak ima može se zaključiti da voli sport, ali čitatelji mogu uočiti i da voli jesti čokoladu prije spavanja. Na ilustraciji najviše prevladavaju zagasite boje, a dječak je Aspen upravo suprotno pa tako opet dolazi u središte radnje. Odlučila sam se za minimalističko prikazivanje boja koje budi u čitatelju posebnu smirenost i tajanstvenost koja se krije iza njih. Čitatelj može promišljati hoće li se možda u zapletu radnje boje rasplamsati ili će biti još zagasitije. Pazila sam da tekst bude prikladan uz ilustraciju i da se s njom upotpunjuje. Tekst nije presitan, a ni prevelik kako ne bi preuzeo cijelu ilustraciju. Tekst je sobodnog, umjetničkog karaktera s rimom kako bi ga djeca lakše pamtila. S obzirom na to da je slikovnica namijenjena djeci od pete do sedme godine, rime su malo zahtjevnije i daju prostora čitatelju za ponovo čitanje i dodavanje svojih ideja i rima. Kako je već na prvoj ilustraciji predstavljeno uzimanje slatkiša u kasne sate, čitatelji mogu promišljati koja bi mogla biti problematika ove slikovnice. Također ih može zainteresirati i uzburkati povezanost naslova i slatkiša, ali upravo je to ono što sam htjela postići naslovom.

Slika 31. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 32. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ovoj ilustraciji (slika 32) prikazani su dječak Aspen i njegova mama. U središtu su radnje dječak i mamina ruka koja daje znak Aspenu i usmjerava ga na pozorno slušanje. Odlučila sam naslikati mamu koja se ne vidi u cijelosti kako bi se pozornost čitatelja više usmjerila na gestu mamine ruke i dječakovu reakciju. Dječakova je mama nastojala obrazložiti dječaku kako je redovito pranje zubi jako važno kako bismo kasnije imali lijepe, bijele i zdrave zube. Uz to, djeca bi trebala izbjegavati jesti slatko kasno navečer jer tada se zubići lakše kvare. Aspen je bio dječak koji je mislio da mamino upozorenje nije toliko važno i da se ništa ne može dogoditi. Na ovoj ilustraciji napisala sam manje teksta nego na prethodnoj ilustraciji, koji lijepo upotpunjuje sliku i prati je. U današnje vrijeme djeci je mnogo toga dostupno i treba razgovarati s njima, pokazati zanimanje za njihove priče i na lijep način objasniti što je za njih dobro, a što nije. U početku, kao i većina djece, dječak Aspen ne vidi ozbiljnost roditeljevih riječi i misli da je dovoljno velik da zna što je dobro za njega. No, kasnije ćemo vidjeti kako se sve zbilo i je li dječak bio u pravu ili je ipak poslušao savjet roditelja. Boje su i na ovoj ilustraciji zagasite, osim Aspenu koji je u suprotnosti sa stvarnim svijetom kojim je okružen. Prikazan je kao mali dječak koji tek treba izrasti u odraslu osobu, a roditelji su ti koji će mu pomoći u pronalasku pravog puta.

Slika 33. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 34. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ovoj ilustraciji (slika 34) prikazani su dječak Aspen i njegov tata. Kao i u prošloj ilustraciji, u prvom je planu dječak Aspen i gesta tatine ruke koja mu šalje obavijest. Kao i mama, tata ističe dječaku važnost zdravlja zubi i redovita pranja. Prema položaju dječaka Aspena vidimo autoritet roditelja i poštovanje koje on pokazuje prema njima. No, vidjet ćemo kasnije je li zaista poslušao roditeljski savjet. Zagasite boje i dalje prevladavaju na ilustracijama u odnosu prema dječaku Aspenu koji odstupa od tog sivila. Tekst i ilustracija u sinergiji su. Na ovoj slici, također, nema mnogo teksta kako bi se čitatelji usredotočili pažnju na položaj i pokret tatinih ruku. Mnogi čitatelji će se u ovom trenutku identificirati sa dječakom. Roditelji trebaju djeci isticati ono što je ispravno. Djeci će to možda u tom trenutku biti besmisleno, možda čak i dosadno, ali će ubrzo uvidjeti da ih roditelji žele izvesti na pravi put.

Slika 35. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

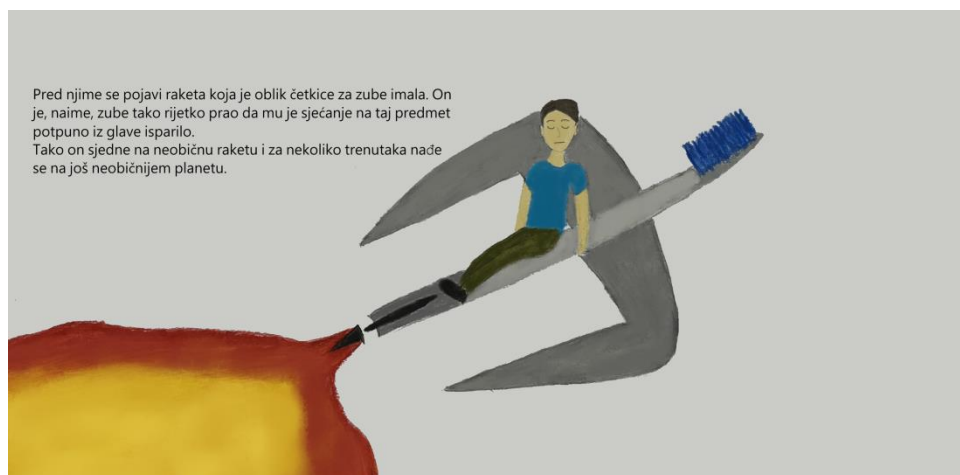

Slika 36. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ilustraciji (slika 36) je prikazan dječak Aspen koji se sprema za spavanje ne znajući kakav ga neobičan san očekuje. Dječak Aspen prikazan je od poprsja do tjemena te je u središtu radnje. No, nije zanemariva ni okolina. Na desnoj je strani prikazan plavi otvor koji predstavlja Aspenove misli. Djeca u svojim malim glavama tijekom dana skupljaju misli s različitih strana. Nekada to za njih bude i previše pa kroza snove podsvjesno prolaze kroza slične stvari isprepletanjem stvarnosti te izmišljenih, nadrealnih stvari. Na Aspenovu prekrivaču čitatelji mogu uočiti rakete. Zatim se čitatelj može vratiti na prvu ilustraciju slikovnice na kojoj može uočiti raketu u kutiji s igračkama. Tako može zaključiti da dječak zaista voli rakete i čitatelj može naslutiti da će ga možda upravo raketa provesti kroza snove. No, to su samo promišljanja. Čitatelji mogu imati različita mišljenja o nadolazećem. Upotrijebila sam zagasite boje koje ostavljaju dojam mirnoće. Najviše prevladavaju plava i siva boja s detaljima crvenoga na raketi. Uz to, Aspen ima zatvorene oči te ostavlja dojam mirnog dječaka koji je utonuo u san spreman za pustolovine.

Slika 37. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 38. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ilustraciji (slika 38) prikazan je dječak Aspen koji sjedi na raketi trokutasta oblika iz koje izlazi jarka crvenožuta vatra. Prikazan je panoramski plan koji čitatelju omogućuje pregled u okolinu samog događaja – dječaka Aspenu u snu koji leti na neobičnoj raketi u obliku četkice za zube koja iza sebe ostavlja vatreni trag. Dječak je prikazan zatvorenih očiju, u snu, pa na prikazanoj ilustraciji djeluje mirno, potpuno prepušten nadolazećoj pustolovini i da mu je ovakvo neobično putovanje baš trebalo. Na ilustraciji su sve osnovne boje (crvena, žuta i plava) tako da su s dječakom Aspenom u suprotnosti s okolinom koja je prikazana zagasitim bojama. Time je prikazana važnost rakete u obliku četkice za zube. Kontrast toplo-hladno u odnosu je prema vatrenom tragu rakete – prikazanu žutom i crvenom bojom te dječaku i raketi prikazanima hladnim bojama. Sivi dio rakete u obliku četkice za zube ističe oblikom i bojom njenu sličnost s pravom raketom, a plavi dio ističe sličnost s pravom četkicom za zube. Time se prikazuje isprepletanje emocija dječaka koji voli rakete, ali ne može se izbjeći ni pojava četkice u neobičnu obliku koja se iz podsvijesti pojavila zbog razgovora s roditeljima o važnosti redovita pranja zubi.

Slika 39. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 40. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ovoj ilustraciji (slika 40) prikazan je dječak Aspen koji je upravo sišao s rakete u obliku četkice za zube. Zaputio se tajanstvenim prolazom. Interijer je prikazan četvrtastim oblicima koji ističu umjetnu strukturu, a siva boja asocira na metal od kojeg su takve konstrukcije često rađene. U tim zagasitim bojama opet je izražen glavni lik Aspen – žućkaste puti odjeven u plavu majicu i zelene hlače. Isitče se kontrast živo – neživo, čovjek – stroj. Dječak je prikazan s leđa i time se ističe njegov odlazak. Stvara se neizvjesnost prema onome što ga čeka kao i pravog astronauta kada siđe s rakete. Iznad Aspenove glave velikim je slovima napisano PLANET KAI iz čega se može zaključiti da će se dječak Aspen, u idućim ilustracijama, upravo naći na tom planetu. Oko tog je natpisa ostavljena praznina i ne naslućuje se kako bi planet Kai mogla izgledati. Time se omogućuje čitatelju da sam pokuša osmisliti izgled planeta Kai. Čitateljima se treba ostaviti prostora za ostvarivanje vlastitih ideja i buđenje mašte.

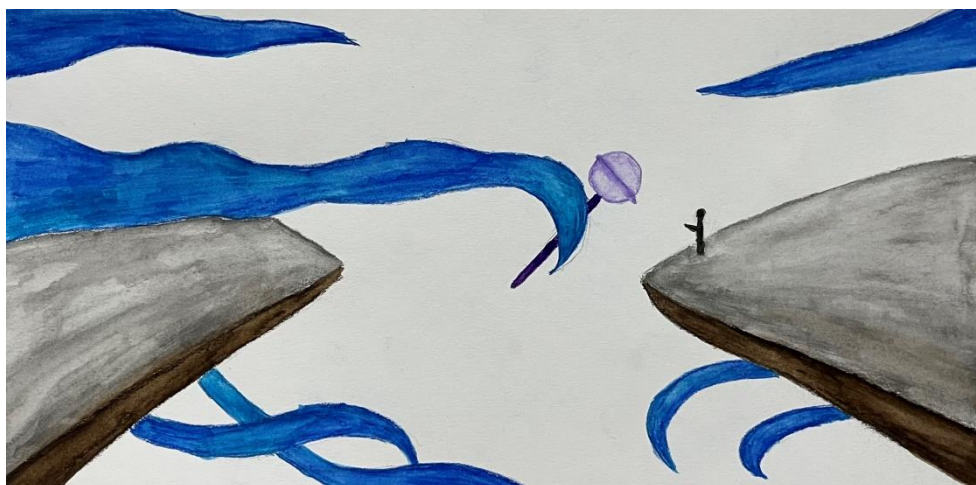

Slika 41. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 42. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ilustraciji (slika 42) prikazan je planet Kai na koji je dječak Aspen sletio i ostvarenje je dječjeg sna. Sva su se neizvjesnost od nepoznatog i mogući strah raspršili. Na planetu Kai vlada zabava, igra i nikada se ne događa ništa loše. Oblici na planetu ispunjeni su raznim bojama – crvenom, narančastom, plavom, žutom i zelenom što je šarenilo naspram sivilu kojim je okružen, sivilu svijeta odraslih u kojem djeca borave. Dječak Aspen je ponovno prikazan zatvorenih očiju te se može zaključiti da je to zbog njegova zanosa dok se spušta niz tobogan. Tobogan je napravljen od gumene slatke vrpce, isprepletene malim vrpcima, koje podsjećaju na valove što pridonose dinamičnosti radnje, ali istodobno gledajući u njih čitatelj se osjeća smireno i sigurno. S lijeve i desne strane prikazane su crveno-bijele lizalice koje su nalik na bezbojan dim iz kojeg ispadaju različiti narančasti slatkiši. Mišljenja će čitatelja najvjerojatnije biti različita o okruglim predmetima i što bi mogli biti. Ostavljam prostor djetetu za dublja promišljanja i iznošenje svojih ideja. Aspen je u tom trenutku sretan, bez briga i uživa u novootkrivenu planetu.

Slika 43. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

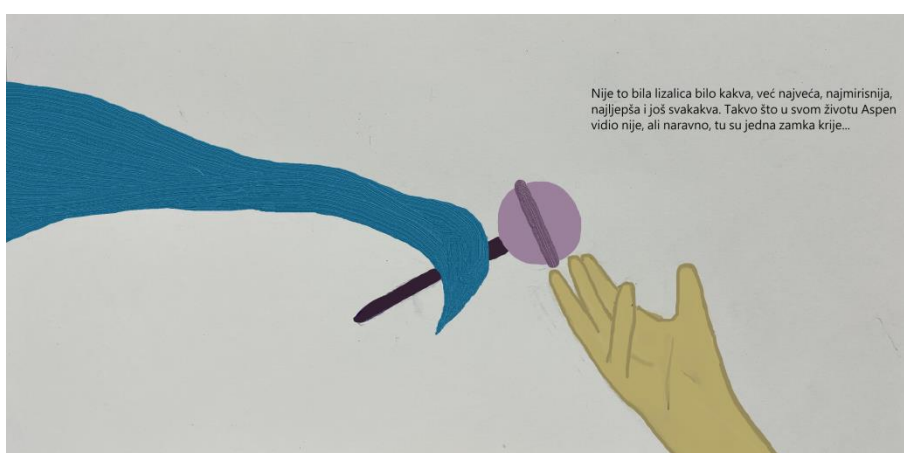

Slika 44. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ovoj ilustraciji (slika 44) Aspenova pustolovina na planetu Kai doživljava svoj vrhunac. A kakav bi to vrhunac mogao biti za dječaka koji obožava slatkiše ako ne velikodušan dar vala u obliku lizalice. Dječak Aspen prikazan je umanjenim, a u prvom je planu lizalica koja u tom trenutku za Aspenu ima emotivnu važnost. Lizalica je nošena valom koji kao da oživljava točno u tom trenutku kako bi dragocjen dar donio dječaku Aspenu. Val, pružajući se prema Aspenu, prevladava provaliju koja se nalazi između dvije stijene. Aspen je prikazan tako da mu se ne može iščitati izraz lica, ali čitatelj može zamisliti njegovo radosno lice zbog nadolazećeg, a to je uzimanje lizalice u ruke. Prikazan je u sjeni tako da zagasitost boja razbijaju plavi valovi. Gledajući u valove, mogu se vidjeti njihovi pokreti, njihova gracioznost, krhkost, a s druge strane izdržljivost i snaga. Izgledaju kao da će se početi isprepletati i prožimati jedni kroz druge. Jednako tako, čitatelj sada može povezati naslovnicu slikovnice *Aspen na planetu Kai* s prikazanom ilustracijom i koja se problematika krije iza nje. Lizalica je svjetlijih tonova ljubičaste boje i ostavlja dojam otvorenosti, fantazije i radosti koja će uskoro biti u Aspenovim rukama. Ili neće... To ćemo vidjeti na idućim ilustracijama.

Slika 45. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 46. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Već spomenuta lizalica, koja je ostvarenje Aspenovih snova o onome što je zabranjeno, ali ipak primamljivo, ne može biti obična, već najveća, najmirisnija, najljepša. Lizalica (slika 46) je užitak za sva Aspenova osjetila. On zna da je ne bi smio uzeti i da bi se roditelji ljutili na njega zbog tog čina, no ipak ne može odoljeti i izabire sadašnji užitak ne razmišljajući što bi se sve moglo dogoditi. Na ilustraciji su prikazana tri elementa: Aspenova ruka, slatka gumena vrpca nalik na val i lizalica te se ovim kadrom ističe važnost trenutka u kojem Aspen tek vršcima prstiju dotiče svoju želju. Međutim, nije se sve zbilo kako je Aspen planirao, a to ćemo vidjeti na sljedećoj ilustraciji.

Slika 47. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 48. Autorska slikovnica *Aspen na planeti Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ovoj ilustraciji (slika 48) prikazan je detalj – zub. Detalj, to jest zub, izaziva u čitatelja napetost. Čitatelj će se zapitati što se odjednom dogodilo i hoće li se nastaviti pustolovina dječaka Aspena na planetu Kai. Iako dječak Aspen nije prikazan, onaj koji čita slikovnicu sa sigurnošću može reći o čijem zubu je riječ. Dva kratka poteza s lijeve i desne strane zuba simboliziraju bol u zubu, ono čemu se dječak Aspen nije nadao. Tekst je smješten s lijeve strane kako bi upotpunio ilustraciju. Boje su na ovoj ilustraciji vrlo isprane i izbijejene tako

da najviše do izražaja dolazi obrisna crta zuba i potezi s lijeve i desne strane zuba koji naglašavaju bol koja se pojavila u zubu dječaka Aspena.

Slika 49. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

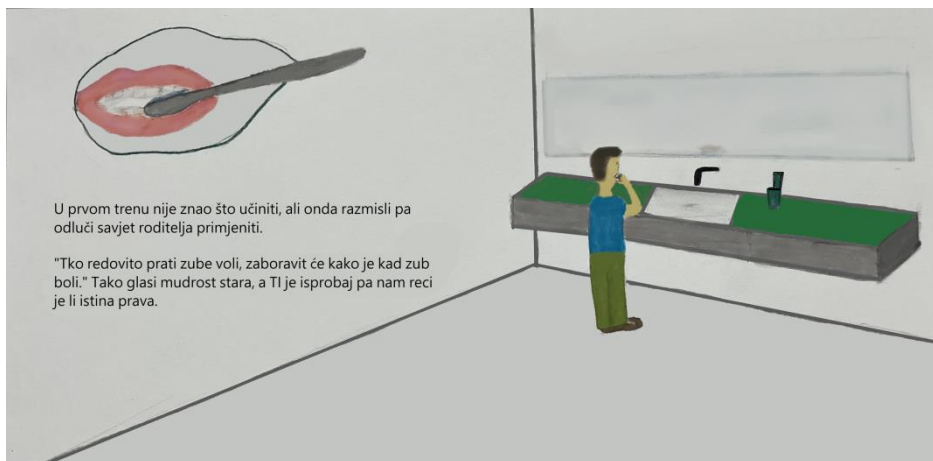
Slika 50. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na ilustraciji (slika 50) prikazan je dječak Aspen koji se upravo probudio iz sna zbog bola u zubi. San je prestao. Putovanje je dječaka Aspena na planetu Kai prestalo. Što dalje? Ni Aspen ni čitatelji neće doznati što se dalje dogodilo. Zašto? Zato što se dječak nije dovoljno brinuo o svojim zubima. Na njegovu licu vidimo izraz boli zbog koje je prekinuto putovanje. Vidimo izraz nezadovoljstva zbog prerana završetka putovanja. Zbog jednog običnog zuba. Ili

zbog kojekakvog, samo ne običnog. Samim time i čitatelj će se složiti da je to zub koji je prekinuo nešto što bi svako dijete htjelo sanjati, a to je putovanje koje je budilo u čitateljima pozitivnu emociju. Na početku slikovnice, preciznije na četvrtoj ilustraciji (slika 36), prikazan je dječak Aspen koji se sprema za spavanje i nije poslušao roditelje da treba oprati zube i da ne treba jesti slatkiše kasno navečer. Na ilustraciji smo mogli vidjeti i pokrivač na kojem su bile naslikane rakete koje su bile uočljive čitatelju. Na ovoj ilustraciji prikazan je dječak Aspen koji se budi iz sna zbog bola u zubu. Ovdje počinje dječakovo preispitivanje je li ipak trebao poslušati roditelje. Pokrivač nije prikazan na isti način kao na četvrtoj ilustraciji (slika 36). Sada čitatelj može vidjeti samo rub plavog pokrivača, bez raketa i tako neće zadržati pažnju na tome. Sada se naglasak stavlja na boli u zubu, prestanak sna i postavlja se pitanje što slijedi. Zagasite boje i dalje vjerno prate ilustracije.

Slika 51. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* prije digitalnog uređivanja

Slika 52. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* poslije digitalnog uređivanja

Na zadnjoj ilustraciji (slika 52) slikovnice prikazan je dječak Aspen koji se nalazi u kupaonici. Okrenut je prema zrcalu, ali iz ilustracije se može jasno vidjeti što radi, a to je pranje zubi. U kupaonici je samo prikazan i naglašen prostor gdje se peru zubi, a za ostali interijer ostavlja se prostor čitatelju da ga stvori svojom maštom. Dječak Aspen poslušao je roditeljski savjet i počeo se redovito brinuti o zubima. Shvatio je da bi možda otkrio svoje putovanje na planetu Kai da je redovito prao zube i da kasno navečer nije jeo slatkiše. Dječak je okrenut bočno i može se vidjeti da pere zube. U gornjem lijevom kutu uvećano je prikazana radnja pranja zubi kako bi se istaknula važnost toga. Riječ „TI“, unutar rečenice „Tako glasi mudrost stara, a TI je isprobaj pa nam reci je li istina prava“, potiče djecu da naprave isto. Naglaskom na riječi TI želi se pobuditi u čitatelju osjećaj da je on jednako važan, da se izravno njemu obraćamo. Zagasite su boje i dalje prisutne u odnosu prema Aspenu. Sivom bojom, koja prati cijelu slikovnicu, želi se prikazati dječakovo traženje ispravna puta. Na kraju je uspio otkriti pravi put, poslušati savjet roditelja i početi se više brinuti o svojim zubima.

10. ZAKLJUČAK

Dijete s pomoću slikovnice spoznaje svijet oko sebe. To je prva knjiga koje ono primi u ruke i zato je vrlo važno da bude kvalitetno osmišljena. Sve ono što je prvo ne zaboravlja se lako. Djeca, kada odrastu, sjete se svoje prve igračke i još mnogo toga što im je bilo prvo, nešto novo. Slikovnica treba privući dijete tako da joj se uvijek s osmijehom vraća. Od najranije dobi roditelji trebaju nuditi djetetu različite slikovnice kako bi potaknuli njegov emocionalni i kognitivni razvoj. Međutim, dosta roditelja ne zna izabrati i pronaći kvalitetnu slikovnicu. Ukus roditelja treba biti razvijen kako bi u djetetove ruke dospjele kvalitetne i dobre slikovnice. Uz ilustracije čitatelji lakše i brže čitaju. Ilustracija će utjecati na djetetov ukus pa treba pažljivo birati koju ćemo mu slikovnicu predložiti. Slika i tekst moraju biti u sinergiji. Za kvalitetnu slikovnicu važan je sklad vizualnog i tekstualnog, a to će se postići ako se autori prije njezina oblikovanja informiraju o primjerenosti teksta, ilustracija i ostalih njezinih vrijednosti. Što je dijete starije time se i mijenja prikladnost i opseg sadržaja u slikovnicama. U knjižnicama se može pronaći dosta slikovnica koje estetski ne zadovoljavaju potrebe djeteta. Uloga je slikovnice velika i djetetu se mora pružiti ona koja je vizualno privlačna. Tako će i dijete nakon nekog vremena razviti osjećaj za estetiku. Ilustracije u slikovnici moraju biti osmišljene tako da dijete osjeti potrebu za nastavkom čitanja te iskaže želju za ponovnim vraćanjem čitanju iste slikovnice. Dijete se s pomoću slikovnice upoznaje s ilustracijama. Jednako je i s tekстом. Vrijednost ilustracije i teksta u slikovnici ravnopravni su i međusobno se upotpunjuju. U početku, kada su djeca mala i još nisu razvila sposobnost čitanja, promatranjem ilustracija stvaraju svoju priču i produbljuju je svojim idejama. Prijeko je potrebno izbjegavati kič i šund u slikovnicama. Kao što sam i navela u diplomskom radu funkcije su slikovnice: informacijsko-odgojna funkcija, zabavna funkcija, spoznajna funkcija i iskustvena funkcija. Uza sve navedene funkcije najvažnija je upravo estetska funkcija. Djeca će s pomoću slikovnice, ako je kvalitetna i na visokom stupnju, stvoriti osjećaj za lijepo. Ona ne mora biti preplavljena sadržajem koji će dijete samo zbuniti, a i vrlo moguće stvoriti njegovu odbojnost prema čitanju.

Slikovnice mogu ponuditi mnogo toga djeci, pa tako i minimalističkim, ali pažljivo osmišljenim prikazivanjem sadržaja. Osim što u djetetu razvijaju osjećaj za estetiku, mogu mu pomoći u stvaranju vlastitih ideja i buđenju mašte. Nadalje, mogu ponuditi, kao što je to tako i u slikovnici koju sam osmislila, poistovjećivanje s glavnim likom i iznošenje i kreiranje vlastite priče. Upravo sam se stoga odlučila, u ovome diplomskom radu, za izradu autorske

slikovnice *Aspen na planetu Kai*. Nakon pripreme i educiranja o tome kakva slikovnica treba biti započela sam u izradu vlastite. Iako se ne bavim time, odlučila sam pokazati da se uz uloženi trud može osmisliti kvalitetna slikovnica koja će privući dijete i zainteresirati ga za dublja promišljanja i razvijanje mašte. Autorska slikovnica *Aspen na planetu Kai* ima odgojnu ulogu, a to je važnost redovita pranja zubi, koju sam prikazala unošenjem fantastičnih elemenata kojima sam se približila djeci i zadovoljila njihove želje. U slikovnici prevladava siva zagasita boja koja označava sivilo svijeta u kojem dječak živi, a dječak Aspen označava suprotno. Zaključno, vizualnost slikovnice, to jest estetika, vrlo je važna i treba joj se posvetiti do zadnjeg dijela kako bi pridonijela učinkovitu, to jest optimalnu razvoju djeteta. Stoga, estetska vrijednost slikovnice mora biti zadovoljena i stvoriti ljubav čitatelja prema slikovnicama kao i izgradnju vlastita karaktera.

11. LITERATURA

Knjige:

Balić-Šimrak, A. (2014). *Slikovnica – složena igra* U: Zalar, D., Balić-Šimrak, A., Rupčić, S., *Izlet u muzej na mala vrata prema teoriji slikovnice*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Diklić, Z., Težak, D., Zalar, I. (1996). *Primjeri iz dječje književnosti*. Zagreb.

Helmly Parker, M. (2010). *The Power of the Picturebook: Examining Aesthetics and Critical Literacy for Imagination*. Electronic Theses & Dissertations.

Hranjec, S. (2009). *Ogledi o dječjoj književnosti*. Zagreb: Alfa.

Javor, R. (1997). *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

Javor, R. (2000). *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Impresum.

Kearney, R. (2009). *O pričama*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

Majhut, B., Batinić, Š. (2017). *Hrvatska slikovnica do 1945*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.

Male, A. (2007). *Illustration : a theoretical and contextual perspective*. London: Bloomsburry Visual Arts.

Narančić Kovač, S. (2016). *Jedna priča, dva pripovjedača*. Zagreb: Artresor naklada.

Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje*. Zagreb: Alinea.

Velički, V. (2013). *Pričanje priča-stvaranje priča. Povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: ALFA d.d.

Zalar, D., Balić-Šimrak, A., Rupčić, S. (2014). *Izlet u muzej na mala vrata prema teoriji slikovnice*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Zalar, D., Boštjančić, V., Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete, Kritička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing-tehnička knjiga.

Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S., Zalar, Z. (2009). *Slikovnica i dijete, Kritička i metodička bilježnica 2*. Zagreb: Golden marketing-tehnička knjiga.

Radovi u časopisima

Balić-Šimrak, A., Narančić Kovač, S. (2011). Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama. U *Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 66, 10–12.

Batinić, Š. i B. Majhut. (2001). Od slikovnjaka do vragobe: hrvatske slikovnice do 1945. Zagreb: Impresum, vol. 38, no. 2, 183–184.

Batarelo Kokić, I. (2015). Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica, *Hrčak*, vol. 64, no.3, 377–398.

Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine, vol. 14, no. 1, 119–223.

Kolega, M., Ramljak, O., Belamarić, J. (2011). ŠTO ĆU BITI KAD ODRASTEM? Analiza zanimanja u dječjim slikovnicama: *Magistra ladertina*, 6 (11), 25–35.

Kunc, K. (2011). Slikovnica kao blago. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 13–14.

Kümmerling-Meibauer, B., Meibauer, J. (2019). Slikovnica kao predmet: *Libri et liberi*, 8 (2), 257–0.

Majdenić, V., Saratlija, I. (2019). Picture Books for Children of Early School Age for the Purpose of Environmental Education. *Pannoniana : Časopis za humanističke znanosti*, 3 (1–2), 199–328.

Majhut, B. (2013). Počeci hrvatske slikovnice. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (71), 20–22.

Martinović, I., Stričević, I. (2011). Slikovnica: Prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Libellarium*, IV, 39–63.

Miljan, Z. (2013). Dječje radosti 19. stoljeća – slikovnica – edukativna dječja igračka: *Povijest u nastavi*, 21 (1), 1–21.

Verdonik., M. (2015). Slikovnica – prva knjiga djeteta – nastavni materijal.

Šišnović, I. (2011). Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice: *Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 17 (66), 8–9.

Radovi u zborniku:

Batinić, Š. i Majhut, B. (2000). Počeci slikovnice u Hrvatskoj. U: Javor, R. (ur.), Kakva je knjiga slikovnica (str. 23–38). Zagreb: Knjižice grada Zagreba.

Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U: Javor, R. (ur.), Kakva je knjiga slikovnica (str. 12–16). Zagreb: Knjižice grada Zagreba.

Čičko, H. (2000). Dva stoljeća slikovnice. U: Javor, R. (ur.), Kakva je knjiga slikovnica (str. 17–19). Zagreb: Knjižice grada Zagreba.

Hlevnjak, B. (2000). Kakva je knjiga slikovnica?. U: Javor, R. (ur.), Kakva je knjiga slikovnica (str. 7–11). Zagreb: Knjižice grada Zagreba.

Javor, R. (2000). Ilustriranje dječje knjige u Hrvatskoj – pregled najznačajnijih autora od 1950. do danas. U: Javor, R. (ur.), Kakva je knjiga slikovnica (str. 39–52). Zagreb: Knjižice grada Zagreba.

Kos-Paliska, V. (1997). Likovni govor slikovnice. U: Javor, R. (ur.) Dječja knjiga u Hrvatskoj danas: teme i problemi. (str. 88–92.) Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

Mrežne stranice:

Božanić, M. (2020.) *Interaktivna didaktička slikovnica u radu s djecom jasličke dobi*. Zagreb. Preuzeto 3. svibnja 2023. s <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:2400>

12. POPIS SLIKA

Slika 1. Ilustracije i tekst slikovnice <i>Posjet male smrti</i> Kitty Crowther	10
Slika 2. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Palo s neba</i> Erica Fana.....	11
Slika 3. Ilustracije i tekst pop-up slikovnice <i>Gladijatori – Igraj se i uči!</i> Mare Pula	12
Slika 4. Naslovnica slikovnice <i>Moj prijatelj Mačkodlak</i> Olje Savičević Ivančević	13
Slika 5. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Djedov tajni div</i> Davida Litchfielda.....	13
Slika 6. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Ptica rugalica</i> Ljerke Rebrović	14
Slika 7. Naslovnica slikovnice <i>Medo Bruno – Kapetan broda</i> Benji Daviesa.....	15
Slika 8. Naslovnica slikovnice <i>Medo Bruno – U avionu</i> Benji Daviesa.....	15
Slika 9. Naslovnica slikovnice <i>Petra i ja učimo svezati vezice</i> Aline de Pétigny	16
Slika 10. Preuzeto iz knjige <i>Hrvatska slikovnica do 1945. godine</i> (str. 37)	18
Slika 11. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Uho</i> Piret Rauda	20
Slika 12. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Jednom</i> Igora Rajkija	20
Slika 13. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Jura i raketa za tužne misli</i> Romana Simića.....	21
Slika 14. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Projekt Barnabus</i> Braće Fan	21
Slika 15. Naslovnica slikovnice <i>Svoje glavi štapić</i> Velide Đekić.....	22
Slika 16. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Sami na cilome svitu</i> Olje Savičević Ivančević.....	22
Slika 17. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Potresec</i> Mirne Gajski Jolić.....	23
Slika 18. Ilustracija i tekst slikovnice <i>Crveno stablo</i> Shaun Tan.....	23
Slika 19. Naslovnica slikovnice <i>Goldilocks and the Three Bears</i> Gennady Spirin	24
Slika 20. Preuzeto iz knjige <i>Hrvatska slikovnica do 1945. (str. 59)</i>	26
Slika 21. Ilustracija preuzeta iz slikovnice <i>Čudnovati pijetao</i>	30
Slika 22. Fotografija naslovnice slikovnice <i>A zašto ne bi</i>	31
Slika 23. Fotografija naslovnice slikovnice <i>Nikola Tesla – snovi koji su nam donijeli struju</i> . 32	
Slika 24. Fotografija naslovnice slikovnice <i>Kako živi Antuntun</i>	33
Slika 25. Storybard slikovnice <i>Aspen na planetu Kai</i>	36
Slika 26. Storyboard slikovnice <i>Aspen na planetu Kai</i>	36
Slika 27. Storybard slikovnice <i>Aspen na planetu Kai</i>	37
Slika 28. Naslovnica slikovnice <i>Aspen na planetu Kai</i>	39
Slika 29. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	40
Slika 30. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	40

Slika 31. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	41
Slika 32. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	42
Slika 33. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	43
Slika 34. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	43
Slika 35. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	44
Slika 36. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	44
Slika 37. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	45
Slika 38. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	45
Slika 39. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	46
Slika 40. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	46
Slika 41. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	47
Slika 42. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	47
Slika 43. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	48
Slika 44. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	49
Slika 45. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	50
Slika 46. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	50
Slika 47. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	51
Slika 48. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	51
Slika 49. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	52
Slika 50. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	52
Slika 51. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> prije digitalnog uređivanja.....	53
Slika 52. Autorska slikovnica <i>Aspen na planetu Kai</i> poslije digitalnog uređivanja	53

IZJAVA

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)